

Nejčastější příčiny zařazení dvouletých dětí do mateřské školy

Petra Mlíčková

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Petra Mlíčková
Osobní číslo: H160088
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Nejčastější příčiny zařazení dvouletých dětí do mateřské školy

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodinné politiky, vývojové psychologie a sociálního prostředí MŠ.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 8024712849.
- ELIÁŠ, Karel a Marek SVATOŠ. *Občanský zákoník: novelizované znění : redakční uzávěrka 20.8.2018*. Ostrava: Sagit, 2018. ÚZ. ISBN 978-80-7488-308-8.
- KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Blašítková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25.5.2020

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku nejčastějších příčin, kvůli kterým rodiče zařadí dvouleté dítě do mateřské školy. V teoretické části jsou obsaženy tři kapitoly. První kapitola popisuje rodinu, její funkci, podporu rodiny, mateřskou a rodičovskou dovolenou. Ve druhé kapitole je vysvětlen psychický a emoční vývoj dítěte batolecího věku, proces socializace a v jejím rámci vznikající vazby k osobám. Třetí kapitola se věnuje problematice předškolního vzdělávání dětí mladších tří let, sociálnímu prostředí mateřské školy a osobnosti učitele. V praktické části jsou formou dotazníkového šetření zjišťovány nejčastější příčiny zařazování dvouletých dětí do mateřské školy. Získaná data byla analyzována a interpretována.

Klíčová slova: Příčiny zařazování, rodina, podpora rodiny, psychický vývoj, socializace, dvouleté dítě, vzdělávání v mateřské škole, sociální prostředí mateřské školy

ABSTRACT

The bachelor's work is focused on the issues of the most common causes for parents to put a two-year-old in kindergarten. Three chapters are contained in the theoretical section. The first chapter describes the family, its function, family support, maternity and parental leave. The second chapter explains the psychological and emotional development of a toddler-age child, the socialisation process, and within it the emerging link to persons. The third chapter deals with the issue of preschool education for children under the age of three, the social environment of nursery school and the personality of a teacher. In the practical section, the most common causes of enrolling two-year-olds in kindergarten are identified in the form of a questionnaire investigation. The data obtained was analysed and interpreted.

Keywords: Causes of inclusion, family, family support, psychological development, socialisation, two-year-old, nursery school education, nursery school social environment

Moje poděkování patří hlavně Aleši, Vojtíškovi a mým rodičům za trpšlivost, podporu a pomoc při studiu. Dále děkuji Katce a Renatě, které mi byly ochotny kdykoliv pomoci. Velké poděkování patří paní Mgr. Lucii Blašíkové Ph.D. za vedení, vstřícnost, ochotu a rady, které mi velmi pomohly při psaní bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TEORETICKÁ ČÁST	11
1.1 RODINA A JEJÍ VÝZNAM-DEFINICE RODINY.....	11
1.1.1 Proměny ve vývoji rodiny	12
1.2 RODINNÁ POLITIKA A PODPORA RODINY	13
1.3 SOUBĚH PROFESNÍHO A RODINNÉHO ŽIVOTA.....	15
1.3.1 Předškolní zařízení	16
1.4 MATEŘSKÁ A RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ.....	18
2 PSYCHICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE V BATOLECÍM OBDOBÍ.....	21
2.1 OSOBNOST DÍTĚTE BATOLECÍHO VĚKU	21
2.2 SOCIALIZACE DÍTĚTE V BATOLECÍM VĚKU	22
2.2.1 Emoční a sociální vývoj dítěte batolecího věku	22
2.2.2 Emoční vazby	24
3 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	30
3.1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	30
3.2 DVOULETÉ DÍTĚ A MŠ	31
3.3 SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ MŠ	34
3.3.1 Psychosociální podmínky	34
3.3.2 Vzdělávání dvouletých dětí v MŠ-přínos a rizika	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	39
4.1 HLAVNÍ VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	39
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	39
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	39
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU	40
4.5 ZÍSKÁVÁNÍ DAT.....	40
4.5.1 Způsob analýzy dat.....	41
5 DATA A JEJICH ANALÝZA	42
5.1 ANALÝZA DAT	42
ZÁVĚR	73
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	77
SEZNAM TABULEK	78
SEZNAM PŘÍLOH	81

ÚVOD

Nejčastější příčiny zařazování dvouletých dětí do mateřských škol jsem si jako téma zvolila proto, že jsem povoláním učitelka v mateřské škole. Tyto děti jsou stále ve větší míře zařazovány do mateřské školy a už je jich v poměru více než těch, které přijdou z domu jako tříleté. Na příčinami, které vedou rodiče k tomu, že zařadí tako malé dítě do mateřské školy, se často zamýšlím, protože v několika posledních letech jsem byla přímo třídní učitelkou u dětí mladších tří let a sama mám malé dítě, tak je mi toto téma blízké a svým způsobem mě trápí. Adaptace na prostředí MŠ u takto malých dětí bývá v praxi většinou poměrně obtížná, děti těžce nesou odloučení od rodičů těžce a pobyt v MŠ, i přes naši veškerou snahu, pro ně bývá často hodně deprivující. Svou bakalářskou prací jsem chtěla otevřít otázku příčin zařazování dětí mladších tří let do mateřských škol a podpory rodiny jako takové, která je zmiňována většinou z hlediska finančního, ale méně už z pohledu sociálních vazeb a vzájemných vztahů, které jsou pro malé dítě primárně důležité.

Rozdělení teoretické části je do tří kapitol. První kapitola je zaměřena na téma rodiny a její definice, proměny ve vývoji rodiny, na rodinnou politiku, která zahrnuje problematiku podpory rodiny, souběhu profesního a rodinného života, a také mateřské a rodičovské dovolené. Druhá kapitola se zabývá problematikou psychického vývoje dítěte v batolecím období, jeho socializací a emočním vývojem. Ve třetí kapitole je řešena předškolní výchova dvouletého dítěte a její podmínky, osobnost učitele, sociální prostředí mateřské školy a s tím související podporu emočního a sociálního rozvoje dítěte.

Praktická část je zaměřena na zjišťování za jakých příčin zařadili rodiče své dvouleté děti do mateřské školy. Ke shromažďování dat jsem použila kvantitativní výzkum s metodou dotazníkového šetření. Respondenti byly rodiče dětí mladších tří let, které navštěvují mateřské školy ve Zlínském kraji. Získaná data jsou vyhodnocena a analyzována. Na závěr je provedena interpretace dat.

Bakalářská práce si klade za cíl zjistit prostřednictvím dotazníkového šetření, ze kterých nejčastějších příčin zařazují rodiče dítě mladší tří let do mateřské školy a dále také na otevření otázky podpory rodiny s tím související.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ ČÁST

V první kapitole se budeme snažit vysvětlit pojem rodina, význam a popis vývoje a proměn od 19. stol. do současnosti. Dále se tato kapitola bude zabývat rodinnou politikou, jejím významem a nástroji. Stručně zmíníme otázku nákladů rodiny na dítě do tří let věku a hlavně sladění profesního a rodinného života. V první kapitole se také budeme zabývat otázkou mateřské a rodičovské dovolené a s tím související příspěvek na pomoc v mateřství a rodičovský příspěvek a možnosti zařazení dítěte do předškolního zařízení.

1.1 Rodina a její význam-definice rodiny

Rodina je podle Krebse a kol. (2015, s. 381) nejstarší a základní sociální jednotka naší společnosti. Dle Krause (2008, s. 79) je rodina i přes všechny problémy, kterými v historii prošla, nepostradatelnou a velmi těžce nahraditelnou institucí nejen pro dospělého člověka, ale hlavně pro dítě. Je nezastupitelná při předávání mezigeneračních hodnot, je nejvýznamnější socializační činitel a ovlivňuje v rozhodující fázi vývoj osobnosti. Matoušek, Pazlarová a kol. (2014, s. 17) definují rodinu jako společenství lidí, kteří se jako rodina cítí. Matoušek, Pazlarová a kol. rovněž popisují rodinu jako fenomén všech lidských společenství, pro současnou společnost je typická rodina malá a proměnlivá. Jiránek (2008, s. 285) uvádí, že rodina je nejvýznamnější normou (obecnou) institucí a místem, kde se stále redefinuje a definuje sociální svět, formují hodnoty, ustavují cíle jednání. Podle Vágnerové (2012, s. 17-18) je rodina pro dítě nejvýznamnější sociální skupinou, která zásadně ovlivňuje psychický vývoj dítěte a je významným prostředím, jež by mělo sloužit jako emoční zázemí, mělo by být zdrojem jistoty a bezpečí. Rodina ovlivňuje dítě po stránce biologické i sociální. Rodina ztratila dle Matějčka (2017, s. 38) řadu funkcí, které ji v dřívější době spojovaly do určité míry nezávisle na citovém poutu. Matějček (2017, s. 38) také uvádí, že dítě ke svému zdravému osobnostnímu vývoji potřebuje uspokojení základních psychických potřeb, např. potřeba stimulace, učení, jistoty, identity a životní perspektivy.

Legislativní ukotvení rodiny:

Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. ze 4. prosince 1963, který schválilo Národní shromáždění Československé socialistické republiky, je součástí Občanského zákoníku ČR. Zákon se skládá ze čtyř částí:

- Manželství (§ 1- § 29)
- Vztahy mezi rodiči a dětmi (§ 31- § 84)

- Výživné (§ 85- §103)
- Závěrečná ustanovení (§ 104 - § 109)
přechodná ustanovení

Česká republika nemá zákon o rodině v legislativě samostatně ukotvený.

1.1.1 Proměny ve vývoji rodiny

Změny v rodině a rodinném prostředí popisuje Krebs a kol.(2015, s 382) takto: Po celá staletí až do dnešní podoby byla rodina stabilní, měla vícegenerační charakter, byla ekonomickou jednotkou a chování rodiny respektovalo křesťanskou manželskou morálku, která představovala manželství jako nerozlučný svazek muže a ženy, v němž bylo hlavním smyslem pložení dětí, které představovaly především ekonomický přínos pro rodinu. Dle Krebse a kol. (2015, s. 382) byly rodiny stabilní a v malé míře závislé na vnějším prostředí. Rodina a její pojetí se dle Krebse (2015, s. 382) začala měnit v 19. století s nástupem industrializace a s ní spojená migrace za prací počíná liberalizace při uzavírání manželství. Dále Krebs (2015, s. 382) popisuje to, že dochází k rozpadu vícegeneračních rodin, snižuje se počet jejich členů a zvyšuje počet bezdětných manželství. Dalším impulsem v proměně rodin dle Krebse (2015, s. 328), bylo liberálnější pojetí rozvodového zákonodárství-hlavně od 20. let 20. století, což nejdříve vedlo k postupnému snižování počtu dětí ve vyšších a středních vrstvách a později u populace města a venkova. Rychlost těchto změn, jak popisuje Krebs (2015, s. 382) byla pomalejší v jižní a východní Evropě a měla také souvislost s demokratizací a ekonomickým vývojem. Matoušek (2003, s. 35) popisuje období 30. let 20. století, jako období tendencí, v nichž v rodině sílí tendence prosazovat osobní zájmy nad rodinné a tyto tendence jsou oslabeny II. světovou válkou, ale po válce opět sílí. Stabilizované reprodukční chování, tzn., že mladí lidé nejprve uzavřeli sňatek a až potom měli první dítě, přišlo po roce 1945 (Krebs a kol., 2015, s. 382). Dále se jak uvádí Krebs a kol.(2015, s. 382) se snížil věk při uzavírání sňatku i při prvním porodu pod 25 let a zvýšil se počet dětí v rodinách (tři a více). Rodiny tehdy reagovaly na špatně fungující (socialistický) stát tím, že sňatky byly stále častější, a to v situaci, kdy střední generace mohla tu mladou ještě podporovat a nebylo třeba pečovat o generaci nejstarší (Matoušek, 2003, s. 41). Matoušek (2003, s. 40) dále uvádí, že byla nutná vysoká zaměstnanost žen především z ekonomického hlediska, protože rodina nemohla vystačit jen s příjmem muže. Druhá polovina 60. let přinesla změnu postoje mladé generace, kterou ovlivnilo rodinné chování, a která se bránila stereotypu tradičního počátku založení rodiny a její podoby (Krebs a kol., 2015, s. 383). Mladí lidé začali preferovat delší

etapu vzdělávání, získávání zkušeností, osamostatnění se od rodičů (bez souběžného zakládání rodiny) a získání pozice na trhu práce-týkalo se to především mladých žen, což mělo za následek, že se tento trend v dalších desetiletích prosadil a mladí lidé tak odkládají založení rodiny a pořízení dětí (Krebs a kol, 2015, s. 383). Po roce 1989 se změnilo i rodinné chování občanů, klesl počet sňatků a zvýšil se průměrný věk mužů (26 let) a žen (24 let) při uzavírání prvního sňatku, také klesl počet živě narozených dětí z 130 000 na 96 000 ročně (Matoušek, 2003, s. 42). Dále Matoušek (2003, s. 42) uvádí, že vznikly nové možnosti společenského uplatnění a s ním spojená krize-jedná se o podnikajícího muže a nerovnosti v péči o děti, která vznikala častou nepřítomností muže doma. Dnešní rodina dle Matouška (2003, s. 41) je rodinou zaměstnané ženy, protože zaměstnání ženy je ekonomickou nutností pro rodinu. Krebs a kol. (2015, s. 383) popisuje dnešní změnu rodiny jako tendenci vytváření partnerských svazků bez uzavření sňatku a vzestupnou tendenci dětí, které jsou narozeny mimo manželství a to také znamená, vzhledem ke změnám, kterými rodina prošla je návrat k tradičnímu modelu rodiny (myslí se tím rodina před změnami, kterými prošla od 19. stol.) fakticky nemožný.

1.2 Rodinná politika a podpora rodiny

Jak uvádí Krebs a kol.(2015, s. 381) rodina je předmětem zvláštní podpory prostřednictvím rodinné politiky a jejích opatření. Rodinná politika je součástí sociální politiky (Krebs a kol., 2015, s. 381). Dále Krebs a kol. (2015, s. 381) popisuje, že v moderní rodinné politice je jako rodina označován soubor manželů nebo partnerů, kteří spolu mají dítě nebo děti a žijí ve společné domácnosti. Dle portálu MPSV (2017) představuje rodinná politika souhrn aktivit a opatření za účelem podpory rodiny. „Klíčovými principy rodinné politiky jsou možnost volby, blaho dítěte a posilování mezigenerační solidarity“ (portál MPSV, 2017). Portál MPSV (2017) popisuje rodinnou politiku jako strategickou prioritu vlády ČR-stát bude podporovat všechny typy rodin a to tak, jak to odpovídá legislativě ČR a jejím mezinárodním závazkům. Pro srovnání Matoušek (2003, s. 50) tvrdí, že podpora rodiny není prioritou zákonodárců, vlády a ani médií a na přeměnu rodiny doplácí zejména rodiny s malými dětmi, protože stoupají náklady na výživu, zaopatření i vzdělání dětí. V současné době existují výrazné rozdíly v pojetí rodinné podpory a důraz je kladen na rodinu a práci Matějková (2003, s. 13). Jak také popisuje Mitchell (2010, s. 25) zvyšuje se tlak nejen na změny v chápání soc. politiky, ale hlavně také ve vzorech zaměstnanosti rodičů.

Rodinná politika a její cíle:

Hlavním cílem rodinné politiky v moderních zemích je dle Krebsa a kol. (2015, s. 385) zmírňování narůstajících rodinných nákladů při péči o mladou generaci, které se realizuje principy sociální solidarity, sociální spravedlnosti a sociální garance. Mezi další důležité cíle může patřit také posílení společenské vážnosti rodiny a manželství, ochrana všestranného, svobodného rozvoje jedince v rodině, chování a zlepšování podmínek života pro rozvoj dětí (Krebs a kol., 2015, s. 385). Krebs a kol. (2015, s. 385) také popisuje další cíl, kterým je možnost sloučit rodinný život a profesi.

Podpora rodiny a její nástroje

Matějková (2005, s. 14) popisuje ve zkratce důvody pro podporu rodiny v ČR jako v post-socialistické zemi, následovně: vysoká nezaměstnanost žen, dlouhá rodičovská dovolená, jako přínos státu uvádí rozvinutý systém péče o děti, nárok na sociální dávky a jako negativa výši soc. dávek, která demotivuje k zařazení do pracovního procesu. Dále uvádí Krebs (2015, s. 391) nástroje podpory rodiny, mezi které patří **testování příjmu rodiny**. To znamená, že východiskem pro stanovení určité výše nejvýznamnějších dávek z hlediska posilování příjmů rodiny je úroveň životního minima, která je valorizovaná dle zákona o životním minimu závisle na růstu životních nákladů a výše dávek je odvozována od rozlišeného násobku životního minima závisle na povaze sociální dávky a aktuální příjmové situaci rodiny a současně je ze zákona zajištěna možnost srovnání minimálních nákladů na život občana i rodiny s jejich (nejen) pracovními příjmy (Krebs, 2015, s. 391). Dále sem, dle Krebsa (2015, s. 392), zařazujeme přímou podporu rodiny, která zahrnuje systém dávek (rodičovský příspěvek, dávky péřstounské péče, pohřebné, přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné) a nepřímou podporu rodiny, která zahrnuje např. slevu na dani na dítě, odpočet na manželku, společné zdanění manželů, nepřímá podpora má ovšem hlavní nevýhodu a to takovou, že daňovou podporou není možno řešit postavení domácností s dětmi, které se nacházejí v pásmu uznané adresné sociální pomoci.

Rodina a výdaje na dítě/děti

Dítě v dnešní společnosti už představuje pro rodiče oproti minulosti zanedbatelný ekonomický přínos, protože se výrazně posunul poměr mezi náklady a výnosy, které dítě přináší pro své rodiče-dítě už není levnou pracovní silou, počet dětí v rodině nezávisí na míře zabezpečení rodičů ve stáří, ale na státem organizovaném sociálním zabezpečení popřípadě soukromých aktivitách jedince (Krebs a kol., 2015, s. 396).

Jak také uvádí Krebs a kol. (2015, s. 396) míra materiálních nákladů, které souvisejí s péčí o dítě a výchovou dětí v rodinách, klesá v souvislosti s náklady ušlých příležitostí rodiče, který pečuje o dítě, a také s náklady na čas rodičů a rostoucích výdajích na vzdělání dítěte. Většinu rodin nejvíce zatíží odchod ženy na mateřskou dovolenou, stálý příjem do rodiny přináší zejména otec (Finexpert, 2010).

Tab. č. 25: Průměrné náklady za první 3 roky života dítěte

Kočárek	6-36 000 Kč
Drogerie	Od 400 Kč/ měsíčně
Pleny	Od 1100 Kč/ měsíčně
Dětská postýlka	3 000 Kč
Oblečení	Od 500 Kč/ měsíčně
Hračky	Od 500 Kč/ měsíčně
Autosedáčka	5 000 Kč
Jídlo	Od 1000 Kč/mě- síčně
Léky a lékař	Od 200 Kč/ měsíčně

Zdroj: investujeme.cz

1.3 Souběh profesního a rodinného života

„Většinu péče o děti v České republice stále vykonávají ženy, na mužích naopak daleko častěji závisí finanční stabilita rodiny. Za hlavní důvody této sociální nerovnováhy lidé nejčastěji uvádějí rozdíly v odměňování mužů a žen, nedostatečnou legislativní oporu otcovské

péče o děti, problémy s umístěním dětí do školek a trávením jejich volného času či příliš skromnou nabídku alternativních pracovních úvazků.“ (rodinyvkrajich, 2017)

Dle Krebse (2015, s. 397) je prvním krokem k posilování slučitelnosti rolí rodičů s rolí profesní, posílení pozice otce v rodině a zároveň jeho zapojení do péče o dítě-tato potřeba vyplývá nejen z doplňování vztahu mezi rolemi v rodině, ale také z potřeby posílení vztahu otce k dětem, který je jedním ze základních předpokladů vedoucích ke stabilnímu rodinnému soužití. V Zákoníku práce jsou v současné době popsány tyto nástroje, které podporují slučitelnost profesního a rodinného života: pracovní volno, úprava pracovní doby, domácí práce, zákazy některých prací, přestávky ke kojení (Krebs, 2015, s. 397). Jak dále uvádí Krebs (2015, s. 397) dalším krokem k podpoře slučitelnosti profesního a rodinného života je posílení práva práce na částečný pracovní úvazek ve státním i soukromém sektoru, dále by dle něj bylo dobré, aby byl upraven stav, v němž podle zákoníku mohou ženy s malými dětmi požádat zaměstnavatele o kratší pracovní dobu a toto by se mělo týkat i mužů, aby nedocházelo k rozporu s posilováním pozice muže v rodině. Jako důležitou součást sladování rodinného života a profese uvádí Krebs (2015, s. 398) rozšiřování a zvýšení nabídky široké škály služeb, které pečují o děti a umožnění jejich vícezdrojového financování (rodiče, obec, stát...) a jedná se jak o předškolní zařízení, ale také o zařízení, kde se shromažďují děti různého věku.

1.3.1 Předškolní zařízení

*„Dne 29. 11. 2014 nabyl účinnosti Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v **dětské skupině** a o změně souvisejících zákonů, ve znění novely Zákonu č. 127/2015 Sb. Tento zákon upravuje podmínky, za nichž je poskytována služba péče o dítě v dětské skupině a podmínky pro získání oprávnění k poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Zákon o dětské skupině nastavuje základní právní rámec poskytování služby péče o dítě na nekomerční bázi, která má být určitou **alternativou výchovné a vzdělávací péče poskytované dětem v rámci oficiálního systému předškolního vzdělávání v České republice**. Službou péče o dítě v dětské skupině se rozumí činnost provozovaná poskytovatelem služby péče o dítě v dětské skupině zapsaným do evidence poskytovatelů. Služba spočívá v **poskytování pravidelné péče o dítě od jednoho roku věku do zahájení povinné školní docházky**. Umožňuje docházku v rozsahu nejméně 6 hodin denně, která je poskytována mimo domácnost dítěte v kolektivu dětí a je zaměřena na zajištění potřeb dítěte (např. na výchovu, rozvoj schopností, kulturních a hygienických návyků dítěte).*“ (MPSV,detske-skupiny)

V roce 2016 začalo Ministerstvo práce a sociálních věcí projekt **mikrojeslí**, které mohou navštěvovat děti od 6 měsíců do 4 let, a o které je pečováno v kolektivu maximálně 4 dětí, jak uvádí portál (mikrojesle, MPSV, 2016).

V neposlední řadě jsou pro předškolní děti zřízeny **mateřské školy**, které mají legislativní ukotvení v **Zákoně o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb. část II.** Jak definuje § 34 tohoto zákona:

„Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Dítě mladší 3 let nemá na přijetí do mateřské školy právní nárok. Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte, je předškolní vzdělávání povinné, není-li dále stanoveno jinak.“ (zakonyprolidi, zákon č. 561/2004 Sb.)

Projekt MPSV „Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů“

Tento projekt, který probíhá od roku 2017, je stěžejním projektem MPSV a je zaměřen na sladění osobního a profesního života. Mezi hlavní cíle dle portálu zabývajícího se sladěním rodinného a profesního života (rodinyvkrajich.mpsv.cz) projektu patří:

- Zlepšení nabídky služeb pro rodiny v regionech a zlepšení kvality jejich života
- Efektivnější spolupráce mezi MPSV a kraji na připravovaných opatřeních lépe odpovídajících potřebám rodiny
- Vymazání rozdílů v dostupnosti, kvalitě, nabídce služeb pro rodiny a dalších aktivit na podporu rodin v krajích
- Rozvíjení realizace opatření pro rodiny na úrovni regionů a realizace opatření, která jsou v souladu se specifiky daného kraje
- Vyšší informovanost rodiny o možnostech podpory v daném kraji, změna postojů rodin k dané problematice díky poradenské činnosti, osvětovým a vzdělávacím akcím v daném kraji

Projekt je realizován prostřednictvím krajských koordinátorů

Podmínky v práci a pracovní úvazky

Z hlediska sladění pracovního a rodinného života existují dle portálu www.rodinyvkrajich.mpsv.cz legislativní úpravy ve prospěch rodičů a těhotných žen. Dále portál, který

se zabývá sladčováním pracovního a rodinného života (rodinyvkraji.mpsv.cz) uvádí, že těhotné zaměstnankyně by neměly **pracovat přesčas**, zaměstnavatel nesmí nařídit práci přesčas ani zaměstnankyním a zaměstnancům, kteří pečují o dítě mladší než 1 rok. Dále platí, že pokud požádá zaměstnanec nebo zaměstnankyně pečující o dítě mladší než 15 let o úpravu pracovní doby, musí jim zaměstnavatel vyhovět, pokud to vážně neohrozí provoz a v neposlední řadě nesmí zaměstnavatel dát výpověď zaměstnankyni jestliže je těhotná nebo pobírá mateřskou popřípadě rodičovskou dovolenou. **Tyto zvláštní pracovní podmínky pro zaměstnance a zaměstnankyně upravují § 238-242 Zákoníku práce.**

1.4 Mateřská a rodičovská dovolená

Mateřskou dovolenou upravuje Občanský zákoník (Zákon č. 262/2006Sb, § 135) podle něhož mateřská dovolená přísluší zaměstnankyni po dobu 28 týdnů“. Porodí-li 2 nebo více dětí zároveň, přísluší jí mateřská dovolená ve výši 37 týdnů a jestliže se dítě narodilo mrtvé, náleží jí mateřská dovolená po dobu 14 dnů (Zákoník práce, 2020, s. 95). Dále dle Zákoníku práce (2020, s. 95, § 195) nastupuje zaměstnankyně na mateřskou dovolenou zpravidla od počátku 6. týdne před dnem porodu, nejdříve ale od počátku 8. týdne před porodem. Mateřská dovolená nesmí být kratší než 14 týdnů a nemůže skončit ani být přerušena před uplynutím 6 týdnů od porodu.

Rodičovskou dovolenou je dle Zákoníku práce (2020, s. 96, § 196) zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnankyni nebo zaměstnanci na jejich žádost. Zákoník práce (2020, s. 96, § 196) rodičovská dovolená přísluší matce po skončení mateřské dovolené a otci od dne narození dítěte a v rozsahu, o jaký je požádáno, ale ne déle než dítě dosáhne tří let věku.

Mateřský a rodičovský příspěvek

Krebs a kol. (2015, s. 389) uvádí, že mateřský příspěvek představuje jednu z nejvýznamnějších dávek, které zabezpečují matku (otce), v době v níž pečují o nejmenší děti a později tento příspěvek přechází na rodičovský příspěvek. Jak dále popisuje Krebs a kol.(2015, s. 389) vývoj tohoto příspěvku, byl 1. 7. 1970 zařazen do společenské pomoci rodinám s dětmi a cílem této dávky bylo podpoření rození dětí i také zlepšení sociální situace rodin v době, v které matka nemohla chodit do práce. Zavedení mateřského příspěvku znamenalo počátek v zásadním pojetí rodiny, je to možno označit za jakou rezignaci státu na **institucionální výchovu dětí od nejranějšího věku**, jak to bylo od 50. let (Krebs a kol., 2015, s. 389). Od 1. 10. 1990 popisuje Krebs a kol. (2015, s. 389-390) došlo ke změně mateřského

příspěvku zrovnoprávněním matky a otce při výchově dětí, to se také projevilo ve změně názvu **materšský příspěvek na rodičovský příspěvek**.

Legislativní ukotvení rodičovského příspěvku

Rodičovský příspěvek upravuje Zákon č. 117/1995 Sb. O státní sociální podpoře §30, který definuje to, že na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který celodenně a řádně pečuje o dítě po celý kalendářní měsíc nejdéle do 4 let věku dítěte a nejdéle do té doby, kdy byla v rámci rodičovského příspěvku na totéž dítě vyplacena částka 300 000 Kč. V případě, že nejmladšími v rodině jsou dvě a více dětí, které jsou narozeny současně, má rodič nárok na 1,5 násobek částky 300 000Kč. Dle §30a nárok na rodičovský příspěvek na péči o nejmladší dítě zaniká v posledním dnu kalendářního měsíce, který přechází kalendářnímu měsíci, ve kterém se stalo nejmladším dítětem v rodině dítě jiné, na které je nyní rodičovský příspěvek přiznán (Zákon O sociálním zabezpečení, 117/1995 Sb. §30, s 19).

Rodičovský příspěvek a péče o dítě

Dle zákona O sociálním zabezpečení (Zákon č. 117/1995 Sb. §31) je podmínkou pro získání rodičovského příspěvku trvalý pobyt na území ČR jen pro oprávněnou osobu a u dítěte zakládajícího nárok na tento příspěvek. Dále také zákon O sociálním zabezpečení (Zákon č.117/1995 Sb. § 31) popisuje, že nárok na rodičovský příspěvek má také osoba, která převzala dítě do péče, která nahrazuje péči rodičů.

Podmínka celodenní péče je splněna a rodičovský příspěvek je přiznán dle Zákona č. 117/1995 Sb., §31, jestliže dítě:

- **Nedosáhlo dvou let** věku a navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo podobné zařízení v časovém rozmezí, které nepřesahuje 92 hodin v kalendářním měsíci
- Dítě navštěvuje pravidelně léčebné rehabilitační zařízení nebo mateřskou školu se třídou zařízenou pro zdravotně postižené děti, dále jesle pro děti se smyslovými vadami, vadami řeči, tělesně nebo mentálně postižené děti v rozsahu max. 4 hodiny denně
- Zdravotně postižené dítě navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo podobné zařízení v rozsahu max. 6 hodin denně
- Navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo podobné zařízení pro děti předškolního věku v časovém rozsahu max. 4 hodiny denně, pokud je osamělý rodič nebo oba rodiče

osobami závislé na pomoci jiné osoby ve stupni III. (těžká závislost) nebo IV. (úplná závislost)

- Je zajištěna péče o dítě jinou zletilou osobou (nesmí být v té době výdělečně činná, dále studentem nebo žákem, který se soustavně připravuje na budoucí povolání)

Docházka do výše uvedených zařízení se nesleduje u dětí starších dvou let.

Shrnutí první kapitoly:

V první kapitole je popsána rodina, její význam, proměny a podpora, která je rodinám poskytována od státu. Především se zde věnujeme péči o dítě do tří let, finanční podpoře poskytované na dítě a možnostem jak sladit profesní a rodinný život včetně možnosti zařazení dítěte do předškolního zařízení. Pro dítě do tří let věku se ale jeví jako nejvhodnější prostředí pro jeho harmonický rozvoj, prostředí rodiny.

2 PSYCHICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE V BATOLECÍM OBDOBÍ

Ve druhé kapitole je popsán psychický vývoj dítěte v batolecím období. Je zde rozebrán hlavně emoční vývoj a socializace. Popsána je osobnost dítěte v batolecím věku, zmíněna je ve zkratce i emoční inteligence u těchto dětí, protože je nedílnou součástí emocí člověka. Dále se zabýváme emočním a sociálním vývojem batolete, emočními vazbami a procesem socializace dětí ve věku od jednoho do tří let.

2.1 Osobnost dítěte batolecího věku

Od jednoho roku do tří let trvá batolecí věk, během něhož dochází k rozvoji mnoha dovedností, schopností, celkové dětské osobnosti a dítě se stává samostatnějším, aktivnějším subjektem, který je si je vědom vlastní existence a svých možností (Vágnerová, 2012, s. 120). Dále dle Vágnerové (2012, s. 120-121) je charakteristickým znakem tohoto období uvolňování a osamostatňování se z různých druhů vazeb, což je spojeno s expanzí do světa, je to období primární emancipace, která je podmínkou dalšího rozvoje dítěte a jak uvádí Erikson (et. alt. Vágnerová, 2012, s. 120) je to věk autonomie¹. Langmeier, Krejčířová (2006, s. 72) uvádějí, že dítě není již v tomto věku bezbranné nemluvně, ale získává v tomto období charakteristiky, které člověka odlišují od jiných živočišných druhů, např. to, že začíná vzpřímeně chodit a mluvit. Matějček (2017, s. 35) se na toto období dívá jako na období významné změny, v níž dítě dělá první kroky a učí se první slova, což ale probíhá u každého dítěte individuálně. Je to období, ve kterém si dítě už definitivně uvědomuje, že je svébytná lidská bytost (Matějček, 2017. s. 126). Thorová (2015, s. 367) popisuje batolecí období jako období bouřlivého vývoje dítěte, ve kterém² se z miminka, závislého na rodičích stává samostatně se pohybující a komunikující dítě, které je schopno základní sebeobsluhy.

Emoční inteligence dvouletého dítěte

Shapiro (2014, s. 14) popisuje emoční inteligenci (EQ) jako souhrn vlastností: vcítění, vyjadřování a chápání pocitů, ovládání nálady, nezávislost, přizpůsobivost, oblíbenost, schopnost řešení mezilidských problémů, přátelskost, vytrvalost, laskavost, úcta. Ve druhém a třetím roce se mění spolu s rozvojem jazyka socializace emocí a ve třech letech již téměř 93%

¹ AUTONOMIE znamená „relativní samostatnost vůči okolí“ (www.encyklopedie.soc.cas.cz)

děti pravidelně používá označení pro prvotní emoce, mezi něž patří, štěstí, hněv, smutek, strach (Schulze, Roberts, 2007, s. 78). Jak dále uvádí Schulze, Roberts (2007, s. 78) v tomto období se rozvíjí **verbálně zprostředkovaná socializace**, která slouží k rozpoznávání emocí cestou zaškolení a učení a stává se významnou součástí rodičovské socializace

2.2 Socializace dítěte v batolecím věku

Jak popisuje Matějček (2017, s. 118) dítě ve druhém a třetím roce vrůstá do svého sociálního prostředí, stává se jeho členem, začíná poznávat, že jsou na něj kladeny požadavky a že se musí omezit. Začíná rozlišovat různé typy chování kolem něj, různé reakce lidí za stejných okolností, učí se rozlišovat různé společenské role každého člena rodiny a pokračuje uvědomění si své vlastní osoby (Matějček, 2017, s. 118). Nejvíce podstatná část socializačního rozvoje probíhá u dítěte batolecího věku, a jak uvádí Vágnerová (2012, s. 150) **v kruhu rodiny**, v které se rozvíjejí vztahy, kontakty s jinými lidmi a to, především, s rodinnými příslušníky. Vágnerová (2012, s. 150) uvádí, že v batolecím období, je proces socializace nejvíce ovlivněn rodiči, kteří jsou pro dítě oporou, ale mají na něj i určité požadavky a poskytují mu model, jakým způsobem oni sami reagují v různých situacích. Langmeier, Krejčířová (2006, s. 80) uvádějí to, že dítě, i když je mezi 2. a 3. rokem závislé především na matce, má postupně tendenci rozšiřovat své sociální vztahy a to hlavně na další rodinné příslušníky. Dítě diferencuje své vztahy k matce, otci, babičce, dědovi, k mladšímu sourozenci atd. a tím si pozvolna vytváří svou roli v rodině, chová se dle očekávání druhých a také samo čeká odpovědi na své projevy a požadavky. Řezáč (1998, s. 77) představuje socializaci jako děj, který má etapovitou povahu, socializace je permanentním a nekončícím dějem, protože život ve společnosti je proměnný a hlavním kritériem efektivní socializace je hlavně úroveň psychosociální vyspělosti jedince, míra jeho autenticity a autonomie. Langmeier, Krejčířová (2006, s. 82-83) konstatují, že **socializace** se u batolat také projevuje osvojováním si **prosociálního chování** (např. umět druhému člověku poskytnout pomoc) a také plynulým nárůstem **sociální komunikace**, která spočívá v pojmenování svých vnitřních procesů (přání, pocity, myšlení).

2.2.1 Emoční a sociální vývoj dítěte batolecího věku

Jak uvádí Thorová (2015, s. 377) batole ještě **nezvládá kontrolovat emoce**, neumí utlumit projevy pocitů, které jsou mu nepříjemné a tyto pocity pak přecházejí do negativního afektivního stavu. V batolecím věku je dle Vágnerové (2012, s. 146-147) důležitým úkolem

ve vývoji udržení emoční rovnováhy v situaci, která produkuje protichůdné emoce. Emoční prožívání dítěte v batolecím období, má dle Vágnerové (2012, s. 147-148) **typické znaky**:

- Děti batolecího věku snadno reagují hněvem a vztekem na situaci, která v nich vyvolala frustraci, a kterou prožívají jako silnou osobní újmu.
- V tomto období se objevují **pocity studu**, které jsou reakcí na překročení určité normy připomínané dospělým.
- V souvislosti se studem je možné se setkat s projevy lítosti, napětí nebo smutku.
- Dále se u dětí batolecího věku projevuje **strach**, který souvisí se změněnými kognitivními funkcemi. Souvisí s pocity nejistoty z nového, neznámého, z opuštění matkou, hlavně pokud má dítě přechází špatnou zkušenost a je nejisté.
- V tomto období se také rozvíjí sebehodnotící emoce, při níž dítě prožívá pocit **zahanbení**, ale také **hrdost a pýchu**, pokud se mu něco povede.
- V batolecím období se mění vztahy dítěte k lidem a dochází tak ke změně vztahových emocí, což znamená, že batolata se už neznámých lidí nebojí hlavně v případě, že je s nimi někdo blízký.
- Dále batolata prožívají **kognitivní egocentrismus**, tzn., mají pocit, že se veškeré dění vztahuje k němu. Také se u dětí batolecího věku projevuje žárlivost např. na sourozence a rozvíjí se u něj prosociální chování, které se projevuje radostí z kontaktu s druhými lidmi a také soucitem.

Thorová (2015, s. 373) uvádí, že se u dítěte objevuje egocentrická subjektivita, která je charakteristická pro toto období a znamená to, že dítě nahlíží na svět v jedné perspektivě a to v té vlastní.

Období vzdoru

Matějček (2017, s. 126) popisuje toto období jako definitivní uvědomění dítěte o tom, že je lidskou **svébytnou osobností**, je „samo sebou“ a musí najít hranice působnosti pro své já, vyzkoušet co smí a nesmí, prosadit se mezi svými, zjistit jaká je odezva jeho činů v okolí. Nedokáže ale ještě předvídat a ovládat se, proto vše dopadá dětským způsobem-nelogicky, křečovitě a nesmyslně. Toto období trvá od druhé poloviny druhého roku nejdéle do tří let a projevuje se zlostnými záchvaty, při kterých si dítě sedne na zem, křičí, kope nohama atd. (Matějček, 2017, s. 126-127). Langmeier, Krejčířová (2006, s. 83) uvádí toto období jako **fázi vzdoru nebo negativizmu**, v níž si dítě začíná uvědomovat, že může věci uchopit i zahodit, může do nich bouchat, může dát někomu něco nebo to vzít, přijít k někomu i utéci od

něho, že se může pohybovat, kam chce, vzít si co chce, ale že toto může být přerušeno zásahem dospělých- to vede k násilnému vymáhání a odmítání, jelikož dítě si právě v této fázi uvědomuje sebe jako autonomní osobnost.

2.2.2 Emoční vazby

Langmeier, Krejčířová (2006, s. 80) popisují, že dítě v batolecím věku zůstává stále velmi **silně závislé na matce** nebo jiných členech rodiny a i odloučení na krátkou dobu u dítěte vyvolává prudké separační reakce. Dle Robetsona, Bowlbyho (Langmeier, Krejčířová et al., 2006, s. 80) má separace dítěte od rodičů tři fáze:

- **Fázi protestu**, ve které dítě křičí, volá matku, čeká na její návrat.
- **Fázi zoufalství**, která se vyznačuje tím, že dítě postupně ztrácí naději na návrat matky, odvrací se od okolí, odmítá navázat kontakt s druhými, kteří mu nabízejí pomoc.
- **Fázi odpoutání**, během které dítě potlačí city k matce a je schopno připoutat se k jinému dospělému člověku-pokud se však nenajde osoba, dítě se fixuje na věc.

Emoční vazby popisuje Matějček tak (2007, s. 37-38), že citové vazby dítěte v průběhu prvního roku života se orientují **hlavně na matku a další blízké osoby**. Matějček (2007, s. 38) dále uvádí, že u dítěte do dvou let věku a dále se společenské a citové vazby budou diferenciovat a rozšiřovat, ale také integrovat, spojovat ve větší celky. U dítěte v tomto období dle Thorové (2015, s. 373) roste potřeba samostatnosti, ale zároveň potřeba pocít **jistoty a bezpečí**, kterou mu zajišťují blízké osoby nebo má tendenci se fixovat na předměty a může mít i natolik zažitě činnosti hraničící s rituály. Murray (2014, s. 124) popisuje citovou vazbu batolete k rodičům jako model, kterým se stane pro budoucí cítění dítěte a uvažováním osobě a o svých vztazích v dobrém nebo zlém. Dále Murray (2014, s. 125) popisuje, že větší emoční a sociální chápání u dětí s jistou citovou vazbou, je spojeno se snazším vyrovnáváním se s těžkými interpersonálními³ situacemi, protože se dítě naučilo lépe zvládat své emoce. Děti, jež si jako malé utvořily bezpečnou citovou vazbu ke svým matkám, mají méně problémů s chováním než děti s nejistou citovou vazbou.

³ Interpersonální vztahy=*“individuálně významné vztahy k nejbližším osobám“* (www.wikisofia.cz)

Separáční úzkost a nucen separace od matky

Vagnerov (2012, s. 147) popisuje separační úzkost jako specifickou reakci na to, že si dítě pí odloučení od matky **uvědomí svoji vlastní existenci**, kter narůstá na po atku batolecího období a na konci druhého roku pomalu klesá. V 16. až 25. měsíci, probíhá dle Lagmiera, Krej ırov (2006, s. 64) druh  vrchol separační úzkosti. Nucen separace m e mít ještě v razne regresivní vliv na dítě. Thorov (2015, s. 373) popisuje separační úzkost jako projev, kter  kulminuje na po atku batolecího období (15. měsíců), a kter  je spojen snahou držet se v blízkosti na rodičů, ale mezi 2-3 rokem se pomalu zm rnuje.

Pokud trvá odloučení dítěte od matky delı dobu a není možnost náhrady matky, vzniká u dítěte nebezpe ı zpomalení psychomotorického vývoje, narušení osobnosti a jejích zklad  (Langmeier, Krej ırov (2006, s. 81). **Nucenou separaci dítěte od matky** lze, jak uvádí Langmeier, Krej ırov (2006, s. 65) rozdělit děti do tí skupin:

- ❖ Děti s **jist m vztahem** k matce ji po jejím návratu okamite vyhledávají a navazují s ní kontakt, na základě senzitivnosti matky v prvním roce života dítěte.
- ❖ Děti s **nejist m a vyh bav m vztahem** k matce se po návratu matky mají tendenci j  spíše vyhýbat. Jako důvod můžeme vidět to, že matky byly v prvním roce života méně citlive, ve druh m a t t m roce se odlišovaly od ostatních nedostatkem emocí v  i dítěti.
- ❖ Děti s **nejist m/rezistentním vztahem** k matce po skončení separace vyhledávaly telesn  kontakt s matkou, ale zároveň v  i ní projevovaly vztek i agresi.
- ❖ Děti s **nejist m/ dezorganizovan m vztahem** k matce se projevují neobvykle, a bizarne např. dítě je apatické nebo naopak agresivní. Bývá to důsledkem týrání, zneuivn ı, ale také jako důsledkem adaptačních problémů po narození mladıho sourozence v rodině.

Vztah s otcem

Otec a jeho role **není ve vztahu k dítěti v batolecím věku p esnejı vymezenou npln **, kter by byla dána z biologického nebo společenského hlediska, protože v raném věku se zb v dítětem více matka než otec. Styl chování otc  k dětem se do ur ite míry liı, otcove se dokz ı chovat kompetentne jako matky. V tomto období se dětem mohou věnovat intenzivnejı, mají ale jiné aktivity než je mytí a krmení. Dítě v po atku batolecího věku se projevuje směrem k otc  vzjemn m emočním p ıpoutn m a potřebou kontaktu (Vagnerov, 2012, s. 154). Otcove poskytují dětem v batolecím období jiné zkušenosti (p rnej  jim nové

podněty, nápady a ožívují stereotyp), protože interakce mezi otcem a dítěte je převažující **tělesná stimulace, společná hra**, která je aktivnější než hra s matkou (Vágnerová, 2012, s. 154). Vágnerová (2012, s. 154) také dále uvádí, že otcové kladou větší důraz na dodržování řádu, plnění požadavků, dítě vedou více k dosažení kompetencí, výkonu, podporují rozvoj samostatnosti, schopnost přijmout riziko, prokázat odvahu, chovají se k dítěti selektivněji, což podporuje rozvoj jejich genderové identity, bývají ve vlastní mužské roli silněji identifikováni a tuto roli více uplatňují při vychovávání. Otec také usnadňuje dítěti odpoutání z těsné vazby na matku. Díky tomu se naučí:

- Diferencovat různé varianty vztahu a těžit z jejich rozdílnosti.
- Možnost získání většího pocitu bezpečí a jistoty, která se odvíjí od vícečetné citové vazby.

Vztah se sourozenci

Jak uvádí Vágnerová (2012, s. 155) sourozenci slouží dítěti v batolecím věku jako **alternativní zdroj zkušenosti**, protože děti s nimi tráví více času než s dospělými. Nezáleží na četnosti kontaktu, nýbrž na kvalitě a soužití se sourozenci slouží k přenesení sociální dovednosti a zkušenosti, která je naučená vztahem s rodiči, na úroveň vztahů s vrstevníky. U prvorozených dětí, které jsou zvyklé být v kontaktu pouze s dospělým, může dojít k pochopení narození sourozence jako ohrožující události, která je spojená se žárlivostí na něj. Objevuje se zde rivalita a regrese, při níž starší sourozenci začínají napodobovat mladší, což slouží k upoutání zájmů rodičů. Sourozenec dále pro batole znamená:

- Možnost vyzkoušet si svou nadřazenost (v případě, že je sourozenec mladší)
- Projev batolecího egocentrismu (nechápe ještě potřeby mladšího sourozence)
- Starší sourozenec je pro dítě v batolecím věku atraktivním modelem (Vágnerová, 2012, s. 155-156).

Lameier, Krejčířová (2006, s. 82) popisují, že narození mladšího sourozence skoro vždy vyvolá reakci **žárlivosti**. Pokud je ale v rodině rozumná výchova, tak tato reakce trvá krátce a později je nahrazena pozitivním vztahem.

Vztah s vrstevníky

Kolem druhého roku děti začínají navazovat vztahy s dětmi stejného věku, ale tyto vztahy zůstávají ještě i za příznivých podmínek, ve stínu vztahu k dospělým lidem (Langmeier, Krejčířová, s. 82). Vágnerová (2012, s. 151) uvádí, že dítě v batolecím věku nemá zpočátku

vztah k vrstevníkům **ještě výrazněji diferenciovány**⁴. To závisí na zkušenostech, které má konkrétní dítě se sourozenci, tyto zkušenosti potom přenáší na cizí děti. Přibližně kolem druhého roku se u dětí objevuje paralelní hra, později ve třetím roce se ve hře objevuje častěji spolupráce i soupeřivost, ale charakter hry je stále omezen na jednoduché manipulace, odhalování vlastností věcí, experimentování (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 82). Dále dle Vágnerové (2012, s. 151) je kontakt s vrstevníky pro dítě zdrojem alternativní zkušenosti, což znamená, že děti vzájemnou nápodobou při hře se učí na své úrovni a získávají zkušenosti s různými reakcemi ostatních dětí na své vlastní chování.

Dovednosti dítěte batolecího věku:

Tabulka č. 26

Motorika	Dítě chodí stabilně, překonává překážky, chodí do schodů, běhá. S oblibou se věnuje pohybovým a manipulativním hrám, při kterých procvičuje hrubou i jemnou motoriku (hry na písku, stavění kostek, běhání, šplhání do výšek, jízda na odrážedle a tříkolce).
Sebeobsluha	Naučí se kontrolovat vylučování, samostatně se nají a napije, osvojuje si základy hygieny a oblékání.
Percepce	Rozvíjí se u něj vizuomotorická koordinace. Vývoj multimediální percepce vede k přesnějšímu vnímání vjemů. Od 13. měsíce se pružně otáčí všemi směry za sluchovými vjemy. Zdokonaluje se prostorové vnímání. Zlepšují se pozornostní funkce, přibývá volní pozornosti. Od 18 měsíců se snižuje zkoumání předmětů ústy. Dítě je otevřené novým chutím (senzitivní fáze k osvojení si zdravého jídelníčku).
Sociální dovednosti	Uvědomění si vlastní osoby, projevení vlastního já, testování hranic a snaha řídit ostatní, užívání „já“ a „moje“, extrémní hájení svých věcí, batolecí negativismus (vymezování se vůči ostatním slovem „ne“- 18-24 měsíců). Rozvoj imitačních dovedností (nejprve imitace aktivity s předmětem- 14 měsíců, pak pohybů -24 měsíců), „já sám“(27-30 měsíců). Dítě ví, že dospělý

⁴ Diferenciací se rozumí „proces utváření a odlišování nových společenských vztahů, skupin a institucí na podkladě nově vznikajících materiálních i kulturních zájmů, rozličných funkcí, hodnot a rolí“ (www.encyklopedie.soc.cas.cz).

	<p>si může přát něco jiného než samo dítě (18 měsíců). Schopnost projevit soucit a poskytnout útěchu (18-24 měsíců). Základy seberegulace chování. Zná základní pravidla správného chování, vnímá odchylky od nich (říká co se smí a co nesmí). Projevuje stud. Temperament dítěte výrazně ovlivňuje formu sociálního chování. V tomto období krystalizuje osobnostní typ. V kolektivu vrstevníků se objevuje egocentrismus a agresivita a zároveň zájem o vrstevníky. Časté jsou projevy negativismu jako forma testování reakcí okolí.</p>
Emoční dovednosti	<p>Prosazování vlastní vůle, afektivní stavy (období vzdoru), slabé schopnosti sebekontroly, projevy radosti z úspěchu. Afektivně respirační záchvaty, impulzivní agresivní projevy. Pamatuje si nepříjemné a příjemné zážitky. Počáteční snažení se o seberegulaci, snažení se zvládat frustraci- ve formě různých zlovyků (plácnutí se, bouchání hlavou, cucání dudlíku, palce, zadržování dechu atd.....). Separací úzkost, okolo 15. měsíce vrcholí strach z cizích lidí a pak postupně klesá. Rozvíjí se jednoduché sebereflexní emoce (radost z úspěchu, stud, ...).</p>
Komunikace	<p>Rozvoj slovní zásoby, osvojuje si 1-2 slova během dne. Ve věku 18-24 měsíců mluví ve větách, má sémantické nepřesnosti, snaží se zvládat frustraci, nadměrně generalizuje pravidla gramatiky i význam slov, objevují se základy syntaxe (2-3 roky), nesprávná mnohovýznamnost některých slov, odeznívá infantilní jazy. Dítě dokáže lhát slovy od 2 a půl roku.</p>
Kognitivní dovednosti	<p>Řeší vzhledem („aha zážitek“). Dokáže zobecňovat, symbolické myšlení, symbolická fantazijní hra, využívá představ a slovních pojmů.</p>

Zdroj: THOROVÁ, Kateřina, 2015, s. 379

Shrnutí druhé kapitoly:

Psychický vývoj dítěte v batolecím období je z hlediska emočního a sociálního vývoje velmi bouřlivý a převratný. Dítě se postupně stává autonomní osobností, navazuje vztahy se svým okolím, mezi které patří nejdříve členové rodiny, a potom jeho okolí, cizí lidé, vrstevníci. V tomto období se také projevuje dětský vzdor, jenž souvisí s uvědoměním si vlastní své-

bytné osobnosti. Dále probíhá postupná socializace dítěte, která souvisí s navazováním kontaktů se svým okolím, přichází zde také ať už krátkodobé či delší odloučení od matky, které je ale často doprovázeno separační úzkostí. Z toho vyplývá, že v tomto období je pro dítě nejdůležitější osobou jeho matka, se kterou má nejtěsnější vztah a tudíž je do konce batolecího období nejvhodnější její péče a pobyt dítěte u ní.

3 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

„Takový je příští věk, jak jsou vychováni příští jeho občané.“

-Jan Amos Komenský

Ve třetí kapitole se nachází charakteristika předškolního vzdělávání, jak ho definuje RVP PV a jiní autoři. Dále je zde uvedeno legislativní ukotvení předškolního vzdělávání a jeho cíle. Zabýváme se zde dvouletým dítětem v mateřské škole, kritérii pro jeho přijetí a podmínkami pro vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Je zde popsána podpora sociálního a emocionálního vývoje dítěte v MŠ. V neposlední řadě je zde uvedena osobnost učitelky mateřské školy, její charakteristika, psychosociální dovednosti a přínosy i rizika vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.

3.1 Charakteristika předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání a jeho koncepce je založena na stejných zásadách jako ostatní úrovně i obory vzdělávání a řídí se společnými cíli: zaměřuje se na to, aby si dítě od raného věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a tím získávalo předpoklady pro celoživotní vzdělávání, které mu umožní uplatnit se snáze a spolehlivěji ve společnosti. (Smolíková, 2018, s. 6). Dle Jeřábkové (1993, s. 47) je současná mateřská škola hned po rodině, sekundárním zařízením, v němž probíhá socializace dítěte, které zde získává a rozšiřuje nové poznatky, zkušenosti a dovednosti, jež jsou potřebné k jeho duševnímu, tělesnému a sociálnímu rozvoji. Jeřábková (1993, s. 47) dále uvádí význam pojmu předškolní výchova:

- Jako celkový proces v rodině i mimo ni a to od narození dítěte až do nástupu do školy.
- Jako instituční formu výchovy probíhající v mateřské škole doplňující, rozšiřující a podporující rodinné prostředí.
- Je to cílevědomé podporování dítěte a jeho rozvoje v posledním roce předškolní docházky.
- Celkově příprava dítěte na školu.

Po roce 1990 otevřely mateřské školy svou práci rodinám. U nás byl také uvolněn prostor pro vstup různých alternativních směrů do výchovně-vzdělávacího procesu (Kotátková, 2008, s. 83).

Legislativní ukotvení předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání je v legislativě ukotveno Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školským zákonem), ve znění pozdějších předpisů. Předškolní vzdělávání se stává legitimním součástí systému vzdělávání a představuje začáteční stupeň veřejného vzdělávání, které je organizované a řízené pokyny a požadavky MŠMT (Smolíková, RVP PV 2018, s. 6). Jak dále uvádí Smolíková (2018, s. 6) předškolní vzdělávání je institucionálně zajištěno mateřskými školami (včetně mateřských škol zřízených podle § 16 odst. 9) a lesními mateřskými školami. Děti s odkladem školní docházky využívají přípravné třídy v základních školách. Předškolní vzdělávání je podle školského zákona součástí soustavy vzdělávání. (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 65) Smolíková (2018, s. 6) dále popisuje to, že **mateřská škola je tedy legislativně zakotvena v rámci vzdělávací soustavy jako druh školy** a podle školského zákona, který vešel v účinnost od 1. 9. 2016 se předškolní vzdělávání organizuje pro děti hlavně ve věku od 3 do 6 let, nejdříve ale pro děti od 2 let a toto se s účinností Od 1. 9. 2020 mění na to, že, předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku od 2 do většinou do 6 let.“

Cíle předškolního vzdělávání:

Předškolní institucionální vzdělávání má za úkol **podporovat a doplňovat rodinnou výchovu** a v úzké vazbě na ni pomáhat zajišťovat dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a jemu přiměřených podnětů sloužících k jeho aktivnímu rozvoji a učení, a proto předškolní vzdělávání obohacuje smysluplně denní program dítěte během jeho předškolního období a také mu poskytuje odbornou péči. (Smolíková, 2018, s. 6-7) Smolíková (2018, RVP PV, s. 6) dále uvádí to, že koncepce předškolního vzdělávání je orientovaná na osvojování si základních klíčových kompetencí, které jsou získávány od útlého věku dítěte, čímž dítě dostává základní předpoklady pro celoživotní vzdělávání, které mu umožní se spolehlivěji a snáze uplatnit ve společnosti. Rámcové cíle v předškolním vzdělávání jsou: Rozvíjení dítěte, jeho poznání, učení, osvojení si základů hodnot, na kterých je založena naše společnost a získání samostatnosti, schopnosti se projevit a působit na své okolí jako samostatná osobnost. (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 68)

3.2 Dvouleté dítě a MŠ

Od roku 1989 docházelo k velkému ubývání jeslí, jelikož v průběhu devadesátých let převažoval ve společnosti názor, že matky mají být s dětmi co nejdéle doma (vedlo to ke zvýšení

mateřské do 4 let). V roce 2001 Ministerstvo zdravotnictví vyjmullo jesle ze seznamu zdravotnických zařízení dle Zákona 372/2011 Sb. o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování. To znamenalo konec legislativního ukotvení jeslí. Pro odklad zákona skončily poslední jesle svou činnost k 31.12 2013 (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 14 a 16). Za jesle tuto funkci převzala mateřská škola. Jak uvádí Splavcová, Kropáčková (2014, s. 15) návrh na to, aby byly do mateřských škol zařazovány dvouleté děti, vznikl jako opatření na podporu rodiny a jeho cílem je nabídnout rodičům v péči o dítě v do tří let věku a umožnit sladění profesního a rodinného života. Jiný pohled na zařazování dvouletých dětí do MŠ byl vyjádřen na stránkách INFO. CZ.: „*Rodinné prostředí poskytuje něco charakteristického, co instituce nenahradí,*“ uvedl Mertin. *Podle něj jsou zřejmé sociální důvody, které vedou rodiny k tomu dávat dítě do školky, ale z hlediska pedagogicko-psychologického nejsou přijatelné. „My bychom měli investovat do rodiny a místo toho zkoušíme hledat řešení v instituci. Těžko si přitom myslet, že odborníci nahradí dvouletému dítěti maminku a tatínka.“* (MERTIN, Václav, INFO, 2017)

Kritéria pro přijetí dvouletého dítěte do MŠ

Ředitel postupuje při přijímání dětí dle správního řádu (§ 165, zákona 500/2004 Sb. Školský zákon), podle jím stanovených kritérií i v souladu s postupnou účinností nároků pro umístění dítěte do MŠ. Musí také dodržet podmínky stanovené § 50, Zákona č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví (Kropáčková, Splavcová, 2017 s. 32). Kritéria, jak uvádí Kropáčková, Splavcová (2017, s. 32) jsou stanovena ředitelem po společné dohodě se zřizovatelem MŠ:

- Věk dítěte
- Trvalý pobyt v obci, která zřizuje mateřskou školu
- Sourozenec, který MŠ již navštěvuje
- Potvrzení, že dítě má povinné očkování

Podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí v MŠ

Jak uvádí Splavcová, Kropáčková (2016, s. 72) mezi podmínky, které jsou rozhodující pro vzdělávání dětí raného věku v MŠ, patří souběh v působení pedagogů a nepedagogického personálu. V RVP PV (Smolíková, 2018, s. 31-34) jsou podmínky definovány takto: Mezi základní podmínky, které je nutno při vzdělávání dětí dodržovat, jsou vymezeny v legislativě příslušnými právními normami (zákony, vyhláškami, prováděcími právními předpisy.) Dále jsou v RVP PV (Smolíková, 2018, s. 31-36) uvedeny tyto podmínky:

- **Věcné podmínky** (prostorové uspořádání MŠ, vybavení tříd, pomůcky, bezpečnost a hygiena prostředí atd.)
- **Životospráva** (hodnotná a vyvážená strava, nepřipustnost nucení dětí do jídla, pravidelný denní rytmus a řád, dostatek pohybu venku, odpočinek, dodržování zdravé životosprávy učitelem, který je vzorem pro děti...)
- **Psychosociální podmínky** (děti i dospělí se v prostředí MŠ cítí dobře, spokojeně, nové dítě má možnost se v MŠ postupně adaptovat, rovnocenné postavení všech dětí atd.)
- **Organizace** (pružnost denního řádu, zařazování pravidelných pohybových aktivit, děti nacházejí v MŠ klid, zázemí, vyvážený poměr spontánních a řízených činností...)
- **Řízení mateřské školy** (jasné vymezení povinností, úkolů, pravomocí všech zaměstnanců, funkční informační systém, vzájemná důvěra, tolerance ve vzájemné spolupráci, ředitel pozitivně vyhodnocuje práci zaměstnanců, motivuje a podporuje další spolupráci...)
- **Personální a pedagogická zajištění** (odborná kvalifikace všech pedagogických pracovníků, pedagogičtí pracovníci se sebevzdělávají, zaměstnanci se chovají a jednají profesionálním způsobem, pedagogický sbor funguje na základě jasných pravidel atd.)
- **Spoluúčast rodičů** (vstřícnost a důvěra mezi zaměstnanci školy a rodiči, spolupráce na základě partnerství, sledování konkrétních potřeb jednotlivých dětí, příp. rodin, pravidelné informování rodičů o prospívání dítěte, jeho individuálních pokrocích, učení a rozvoji apod.)

Pro spolupráci a vztah s rodiči je důležitý empatický a akceptující postoj umožňující rodičům najít jejich vlastní vhodný výchovný styl (Mertin, Gillernová, 2010, s. 73). Splavcová, Kropáčková uvádí (2016, s. 72- 73), že úloha rodinné výchovy je pro dítě **dominantní a nenahraditelná**. Domov s rodinou má na psychický vývoj dvouletého, tříletého dítěte nezapustitelný vliv, proto při podporování a rozšiřování péče o děti mladší tří let v institucích je důležité zamyslet se nad hrozícími riziky např. nad preferováním zájmů rodičů nad zájmy dvouletého dítěte, při nichž může docházet k manipulaci a přetěžování.

3.3 Sociální prostředí MŠ

Jak uvádí Jeřábková (1993, s. 15), v otázce **plnění výchovně-vzdělávacího poslání**, prostřednictvím kterého MŠ přispívá k rozvoji osobnosti člověka, mají v první řadě místo tyto úkoly: rozvoj komunikace, tolerance, ochoty k pomoci, zapojení se do společenství, respektování zájmů osobní i druhých lidí, pomoc při řešení konfliktů v oblasti osobní i sociální, rozvoj schopnosti se rozhodnout. Učitelky v mateřské škole by měly respektovat potřeby a zájmy dvouletých dětí, protože sociální život dítěte začíná doma, kde vzniká pevná vazba mezi dítětem a hlavní pečující osobou (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 73).

3.3.1 Psychosociální podmínky

V RVP PV (Smolíková, 2018, s. 32) jsou uvedeny tyto psychosociální podmínky:

- ❖ **Dítě, které přijde nové** má možnost postupné adaptace.
- ❖ **Učitelé respektují potřeby dětí.**
- ❖ **Rovnocenné postavení všech dětí**, žádné není znevýhodňováno ani zvýhodňováno.
- ❖ **Vyváženost volnosti a osobní svobody dětí** s určitou mírou omezení, která vychází z nutnosti dodržování daného řádu v MŠ a učení dětí pravidel soužití.
- ❖ **Dětem se jsou dávány jasné a srozumitelné pokyny**-ve třídě převládá kamarádské prostředí.
- ❖ **Děti jsou vedeny pedagogickým stylem nebo způsobem**, který podporuje, sympatizuje, je v něm projevena přímá, vstřícná, naslouchající a empatická komunikace vůči dětem.
- ❖ **Uplatňování pedagogického stylu, který počítá** s aktivním rozhodováním dítěte a jeho spoluúčastí.
- ❖ **Učitel nepoužívá negativní slovní komentáře**, je uznalý, podporuje děti v jejich samostatnosti, oceňuje je.
- ❖ **Vzájemná důvěra ve vztahu mezi dospělým a dítětem**, tolerance, solidarita, ohleduplnost, zdvořilost, vzájemná pomoc a podpora.
- ❖ **Učitel se neformálně věnuje vztahům dětí** v prostředí třídy, ovlivňuje je prosociálním směrem.

Splavcová, Kropáčková (2016, s. 84) popisují psychosociální podmínky jako soubor vzájemných vztahů uvnitř skupiny, mantinelů, pravidel, majících velký význam pro děti raného věku a jisté, bezpečné prostředí, ve kterém jsou respektovány aktuální potřeby dětí. Trpělivá

a vlídná komunikace je to, co dítě potřebuje, a proto **by instituce, pečující o děti raného věku, měla být co nejbližší rodinnému prostředí** (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 84).

Podporování emocionálního a sociálního vývoje dítěte v MŠ

„Je důležité přijímat děti takové, a ne takové, jaké bychom je chtěli“. (MERTIN, GILLERNOVÁ, 2010, s. 131) Mertin, Gillernová (2010, s. 125, 131) uvádí, že v programech, které jsou orientované na děti, je vhodné se zaměřit na **stimulaci a kultivaci projevů dětí** a rozvíjení jejich sociálně-psychologických dovedností. Dospělý člověk má ukazovat dětem, jak emoce různého druhu zvládat a podněcovat je ke společensky žádoucím způsobům jednání, chování a reagování. Efektivní výchovné postupy představují interakční hry, prostřednictvím kterých dospělí mohou působit na chování a prožívání dítěte, na rozvíjení rysů a dovedností, které dítě kultivují v jeho lidské podstatě (Mertin, Gillnerová, 2010, s. 126).

Osobnost a sociálně-psychologické dovednosti učitele

Splavcová, Kropáčková (2016, s. 91) tvrdí, že učitelka vzdělávající děti raného věku, musí mít dobré znalosti z vývojové psychologie, pedagogiky předškolního věku i z jiných s tím souvisejících oborů a musí umět volit správné formy a metody práce, přizpůsobit denní režim a činnosti dětským potřebám, protože děti potřebují větší **míru podpory a osobní účasti učitelky na činnostech** v průběhu dne, což má za důsledek větší **fyzickou i psychickou náročnost této práce**. **Profesní dovednosti** učitelky mateřské školy jsou dle Mertina, Gillernové (2010, s. 29) tyto:

- Sociálně-psychologické dovednosti
- Dovednosti profesní, které jsou spojeny s obsahem realizovaných činností a různými oblastmi rozvoje dítěte v předškolním období
- Metodické profesní dovednosti
- Diagnostické a speciálně-výchovné profesní dovednosti

Dle Mertina, Gillernové (2010, s. 29) lze sociální dovednosti považovat za základ nebo předpoklad pro uplatňování i jiných dovedností v jejich profesi (metodické, diagnostické...) a rozvoj sociálních dovedností je možností, která je reálná pro rozvoj profesní kompetence. Sociálně-psychologické dovednosti, které uvádí Mertin, Gillernová (2010, s. 30-35) jsou:

- Akceptace osobnosti dětí, rodičů i kolegů
- Autenticita v projevu učitelky ve vztahu k soc. partnerům
- Empatie k dítěti jako jednotlivci i celé skupině, rodičům, kolegům

- Naslouchání
- Schopnost odlišit pocity, prožitky od úvah a úsudků i názorů svých a ostatních
- Orientovat se na konkrétní situace
- Podpora seberegulace a sebekontroly vlastní i u dětí
- Porozumění nonverbálním projevům jedince
- Tolerance a respekt rozdílného pohledu na projevy interakcí
- Rozvoj sebejistého vystupování a sebedůvěry
- Umění pochvaly
- Zpětná vazba v profesních soc. vztazích
- Umět zvládat konfliktní situace

3.3.2 Vzdělávání dvouletých dětí v MŠ-přínos a rizika

Jak uvádí Splavcová, Kropáčková (2016, s. 93) může být zařazení dvouletého dítěte přínosné pro dítě, rodinu i školu, což ale souvisí s vytvořením vhodného prostředí a nastavením podmínek pro vzdělávání dětí, které jsou mladší tří let. Autorky Splavcová, Kropáčková (2016, s. 93-94, 97) popisují tyto přínosy a rizika pro dítě:

- ❖ možnost celkového rozvoje (vzdělávání je zajištěno kvalifikovanými pedagogy, MŠ má vypracovaný vzdělávací program dle RVP PV)
- ❖ zapojení mezi vrstevníky (MŠ umožňuje vytvářet sociální vztahy, posilovat soc. roli dětí, zapojení do společnosti)
- ❖ variabilita prostředí (množství didaktických pomůcek a různých materiálů pro činnosti dětí)
- ❖ podpora samostatnosti (prostor pro získávání nových dovedností hlavně v sebeobsluze)
- ❖ pravidelný režim

Rizika: Nezralost, nedostatečná adaptace, nepřiměřená délka pobytu, nedostatečná adaptace, nadměrná zátěž, nepřehlednost prostředí.

Pro rodinu má zařazení dvouletého dítěte dle Splavcové, Kropáčkové (2010, s 95) tyto přínosy a rizika:

- ❖ Jistotu (zajištění péče o dítě mimo rodinu)
- ❖ Kvalitu péče (kvalifikovanost personálu, maximální podpora individuality každého dítěte)

- ❖ Stravování a pitný režim (děti jsou vedeny ke kultuře stravování, je jim poskytována rozmanitá a pestrá strava)
- ❖ Poradenství (možnost rodičů obrátit se na pedagogy s potížemi, které souvisí s vývojem a výchovou dítěte, dostupnost kontaktů na odborníky)

Rizika: Častá nemocnost dítěte, odpoutání dítěte od rodiče

Pro mateřskou školu jsou přínosy a rizika podle Splavcové, Kropáčkové (2010, s. 96, 98) tyto:

- ❖ Zvyšování kvality a prestiže (vzdělávání a rozvoj pedagogických pracovníků,
- ❖ Spolupráce s rodinou (zapojení rodičů do dění školy)
- ❖ Finance (finanční prostředky plynoucí z umístění každého dítěte do MŠ)

Rizika: Nepřipravené prostředí, integrace (velikost skupiny, věkové složení dětí)

„Rodinné prostředí poskytuje něco charakteristického, co instituce nenahradí, my bychom měli investovat do rodiny a místo toho zkoušíme hledat řešení v instituci. Těžko si přitom myslet, že odborníci nahradí dvouletému dítěti maminku a tatínka,“ (MERTIN, Václav, INFO, 2017)

Shrnutí třetí kapitoly:

Mateřská škola je výchovně-vzdělávací institucí a svým zakotvením ve školské soustavě je druhem školy. Není tedy rovnocennou náhradou za dřívější instituci jeslí, které spadaly pod Ministerstvo zdravotnictví. Pracuje podle RVP PV, který je základním dokumentem předškolního vzdělávání. Mateřská škola musí být pro přijetí dětí raného věku připravená nejen materiálními podmínkami, ale také specifikami psychosociálního prostředí a připraveností pedagogických pracovníků, pro které je tato práce s dětmi mladšími tří let velmi náročná. Z hlediska emocionálního a sociálního vývoje takto malých dětí, musí mít pedagog dostatek odborných znalostí o věkových zvláštностech těchto dětí. Důležitá je také úzká spolupráce s rodinou, což je součástí psychosociálních podmínek, které by měly být v MŠ naplňovány. Zařazení dvouletého dítěte do institucionální výchovy nese své výhody, ale také svá úskalí a rizika. Mezi ta patří hlavně nezralost dvouletých dětí pro zařazení do mateřské školy a neschopnost prostředí MŠ, i přes všechnu snahu, nahradit dítěti péči rodičů, která je pro něj v tomto věku nejvhodnější.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

Tato část bakalářské práce se zabývá zjišťováním, z jakých příčin rodiny zařadí své dvouleté dítě nebo děti do mateřské školy. Výzkum byl proveden kvantitativní metodou pedagogického výzkumu a technikou vlastoručně zkonstruovaného dotazníku. Inspirací ke zpracování dotazníku mi byla situace, která panuje v otázce zařazování dvouletých dětí do mateřské školy, a kterou pozoruji v praxi jako učitelka MŠ. Při konstruování dotazníku jsem vycházela z poznatků vývojové psychologie a sociální politiky. Šetření v tomto výzkumu bylo provedeno mezi rodiči, kteří své dvouleté děti zařadili do mateřské školy v rámci Zlínského kraje. Dotazník byl zpracován a uložen v Survio a rozeslán do mateřských škol i jednotlivým respondentům v e-mailu. Dále byl dotazník zveřejněn ve formě příspěvku v sociální síti Facebook.

4.1 Hlavní výzkumný problém

V práci se zabýváme sociálním prostředím rodiny a z něho plynoucích příčin, které vedou rodiče k zařazení dvouletého dítěte do mateřské školy.

4.2 Výzkumné cíle

Výzkumné cíle se dělí na jeden hlavní výzkumný cíl a čtyři dílčí výzkumné cíle.

Hlavním výzkumným cílem je zjištění a popis příčin zařazování dvouletých dětí do mateřské školy.

Z hlavního výzkumného cíle vycházejí **dílčí výzkumné cíle**:

1. Popsat životní situaci rodin, které přihlásí dvouleté dítě do mateřské školy.
2. Zjistit a popsat položky, které ovlivňují ekonomickou situaci rodiny po zařazení dvouletého dítěte do MŠ.
3. Zjistit přínos zařazení dvouletého dítěte do MŠ v život rodiče/ů.
4. Zjistit hodnocení rodičů po zařazení dvouletého dítěte do MŠ.

4.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky vycházejí z výzkumných cílů. Jsou rozděleny na hlavní výzkumnou otázku a čtyři otázky dílčí.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou příčiny rodičů, kvůli kterým zařadí dvouleté dítě do mateřské školy?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jaká je životní situace rodin, které přihlásí dvouleté dítě do MŠ?
- Jaké jsou finanční položky, které ovlivňují ekonomickou situaci rodiny po zařazení dvouletého dítěte do mateřské školy?
- Jaký je přínos zařazení dvouletého dítěte pro život rodiče/ů?
- Jak zpětně hodnotí rodiče zařazení dítěte do mateřské školy?

4.4 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Základním výzkumným souborem pro kvantitativní výzkum jsou rodiče dvouletých dětí v mateřských školách ve Zlínském kraji, které přijímají dvouleté děti k předškolnímu vzdělávání, jelikož takových mateřských škol v kraji čím dál více přibývá i v menších vesnicích, v nichž ještě donedávna přijetí dvouletých dětí nebylo možné. Použitý výběr respondentů je záměrný. Výzkum byl proveden formou dotazníku.

4.5 Získávání dat

Jako metodu získávání dat byl zvolen vlastoručně zkonstruovaný dotazník, protože není k dispozici jiný vhodný standardizovaný dotazník. Dle Chrásky (2016, str. 158) je dotazník soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (nebo také respondent) písemně odpovídá.

Dotazník byl sestaven z 24 uzavřených výzkumných otázek, ze kterých respondenti mohli zvolit jednu nebo více odpovědí. Dotazník byl vytvořen v elektronické podobě na stránkách [Survio.com](https://www.surveymonkey.com) a rozeslán ve formě odkazu na tyto stránky, protože tato forma dotazníku více vyhovovala z důvodu velké úspory času i financí. Dotazníkem byla zjišťována relativní a absolutní četnost a k jejich vyhodnocování bylo použito programů [Survio.com](https://www.surveymonkey.com), [Microsoft Excel](https://www.microsoft.com) a [Microsoft Word](https://www.microsoft.com).

Sbírání dat probíhalo v období od poloviny prosince 2019 do konce ledna 2020. Jako předvýzkum byl dotazník odeslán pěti jednotlivým respondentům, aby se ověřila jeho srozumitelnost. Poté byl rozeslán dál.

Dotazník byl zaslán do 34 záměrně vybraných mateřských škol ve Zlínském kraji, které navštěvují dvouleté děti. Dále byl zveřejněn na sociální síti Facebook. Návratnost dotazníku byly odpovědi celkem od 152 respondentů.

V dotazníku bylo 24 otázek, na 23 z nich byla na výběr jedna odpověď a na 1 více odpovědí.

4.5.1 Způsob analýzy dat

Data získaná dotazníkovým šetřením prochází tříděním a analýzou, jsou zpracována deskriptivní statistikou. U číselných hodnot získaných z dotazníku jsou vypočítány relativní a absolutní četnosti a tyto hodnoty jsou zapsány do tabulek. K znázornění odpovědí jsou použity grafy a tabulky. Ke každé tabulce je připojen stručný popis. Zjištěné výsledky odpovídají na výzkumné otázky. Při zpracování dat byly využity programy Survio.com, Microsoft Word a Microsoft Excel. Vytisknutý dotazník je zařazen v příloze.

5 DATA A JEJICH ANALÝZA

V této kapitole budou ukázána data získaná od respondentů a provedena jejich analýza. Zpracování dat bylo provedeno v programu Microsoftu Excel, výsledky výzkumu jsou zaznamenány v tabulkách, pod kterými jsou stručně popisujeme zjištěná fakta. Výsledky jsou znázorněny v koláčových a sloupcových grafech.

5.1 Analýza dat

Základní identifikační údaje

Na dotazník odpovědělo 152 respondentů z 34 mateřských škol ve Zlínském kraji, které navštěvují dvouleté děti. Tito respondenti byli rodiče dvouletých dětí. Dotazník nedával odpověď na to, kolik rodičů a z které mateřské školy odpovídalo.

Otázka č. 1: Jakého typu je vaše rodina?

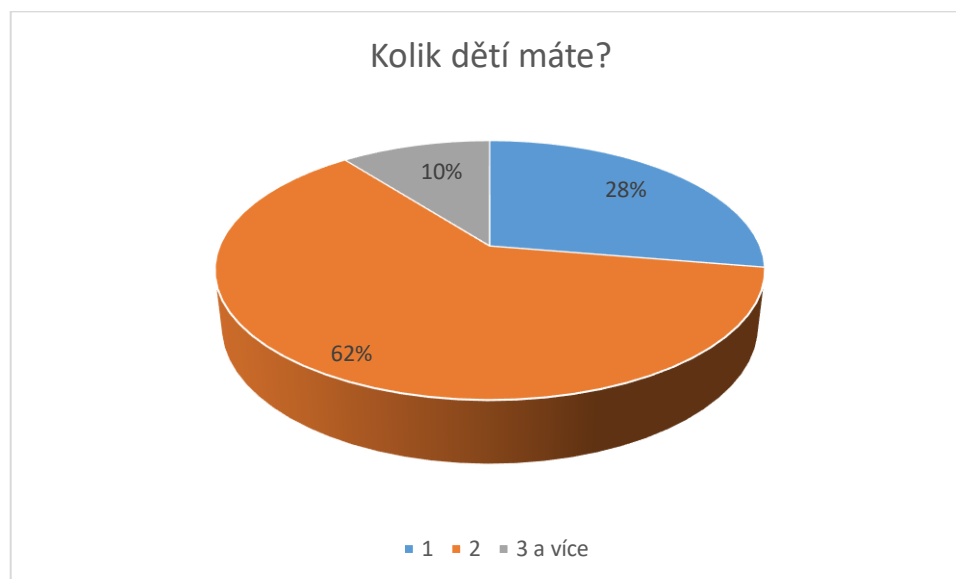
Graf 1: Typ rodiny

Tabulka 1 : Typ rodiny

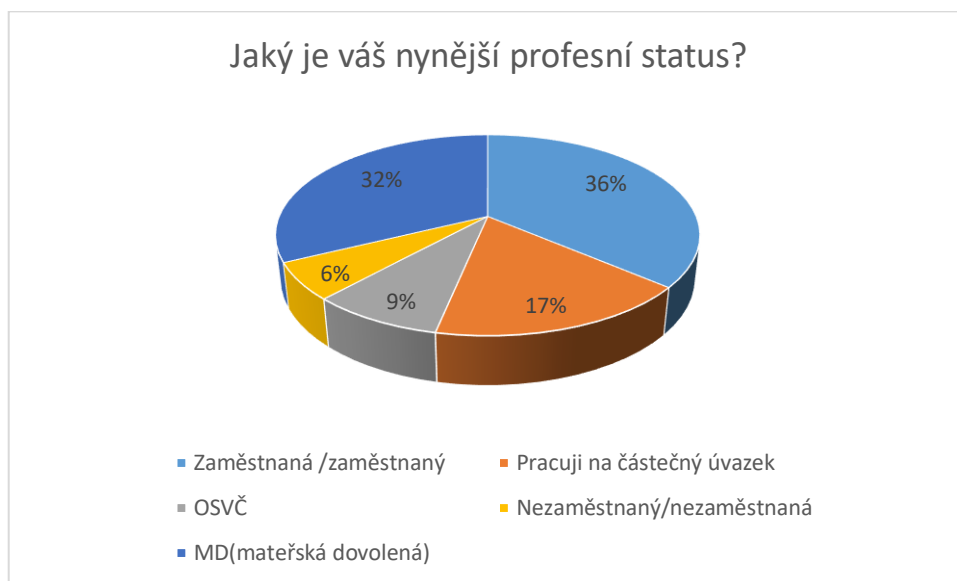
Jakého typu je vaše rodina?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
úplná	119	78%
neúplná	33	22%

Z celkového počtu 152 respondentů mělo 119 úplnou rodinu (78%) a 33 neúplnou (22%).

Otázka č. 2: Kolik dětí máte?**Graf 2: Počet dětí****Tabulka 2: Počet dětí**

Kolik dětí máte?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
1	42	28%
2	94	62%
3 a více	16	10%

Z počtu 152 respondentů mělo jedno dítě 42 respondentů, to je 28%, dvě děti mělo 94 respondentů, což je 62%. Tři a více dětí mělo 16 respondentů, to je 10% z celkového počtu.

Otázka č. 3: Jaký je váš nynější profesní status?**Graf 3: Profesní status****Tabulka č. 3: Profesní status**

Jaký je váš nynější profesní status?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
zaměstnaný/zaměstnaná	55	36 %
pracuji na částečný úvazek	26	17 %
OSVČ	13	9 %
nezaměstnaný/nezaměstnaná	9	6 %
MD (mateřská dovolená)	49	32 %

Z celkového počtu 152 respondentů bylo 55 respondentů zaměstnaných, to je 36 %, 26 pracovalo na částečný úvazek, což je 17 %, 13 respondentů bylo OSVČ, to je 9 %, 9 bylo nezaměstnaných, to je 6% a 49 na mateřské dovolené, to je 32 %.

Otázka č. 4: Která osoba se ve vaší rodině větší mírou (věnuje péči o dítě nejvíce času) podílí na výchově a péči o dítě/děti?

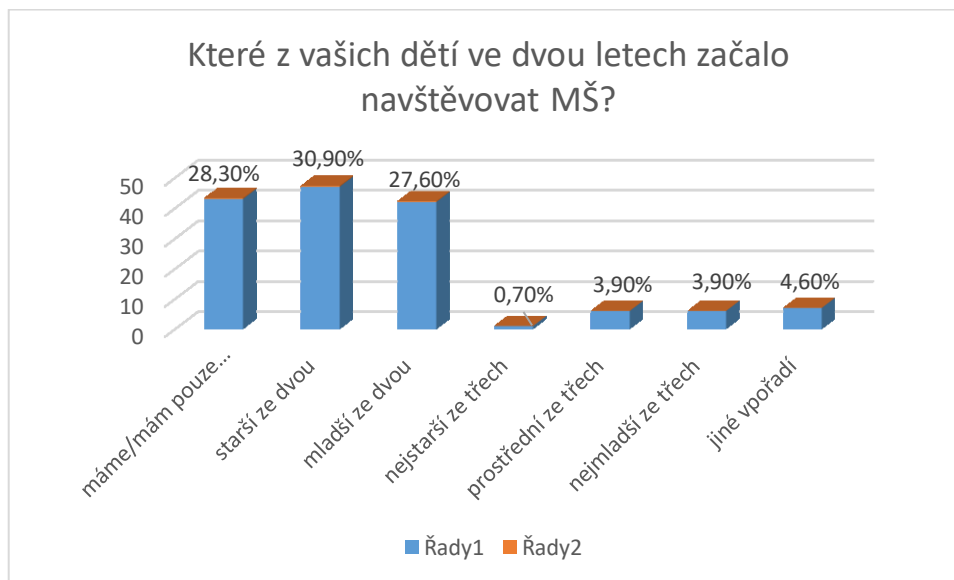
Graf 4: Osoba starající se ve větší míře o dítě

Tabulka č. 4: Osoba starající se ve větší míře o dítě

Podíl na výchově a péči o dítě/děti	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
oba rodiče ve stejné míře	47	31 %
ve větší míře matka	74	49 %
ve větší míře otec	3	2 %
pouze matka	21	14 %
pouze otec	2	1 %
jiný rodinný příslušník nebo rodině blízký člověk	5	3 %

Z celkového počtu 152 respondentů se o dítě starali oba rodiče ve stejné míře v počtu 47, to je 31 %, v případě 74 respondentů ve větší míře matka 74 čili 49 %, ve větší míře otec 3 %, to jsou 2 %, u 21 respondentů pouze matka, to je 14 %, pouze otec 2 respondenti, což je 1 % a jiný rodinný příslušník 5, to jsou 3 % z celku.

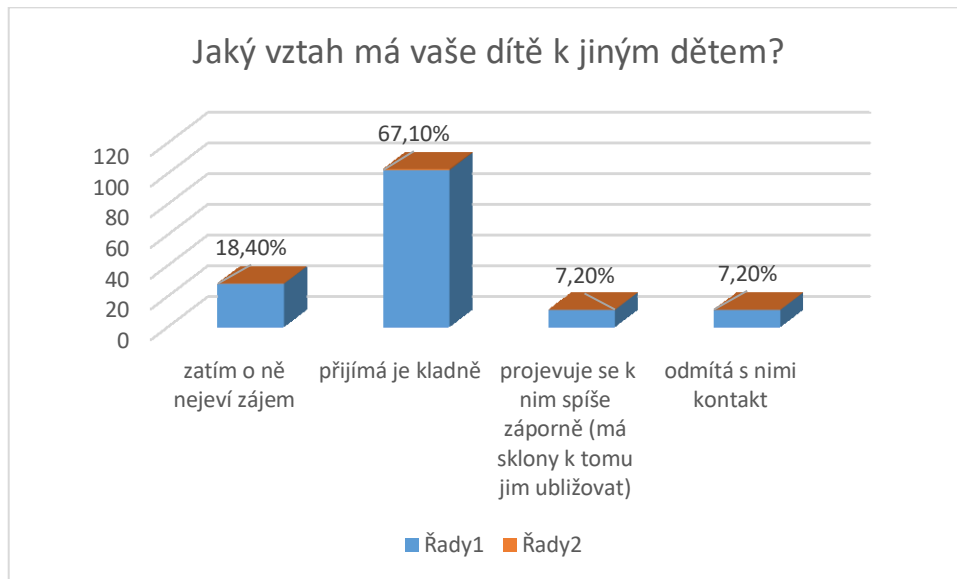
Otázka č. 5: Které z vašich dětí začalo ve dvou letech navštěvovat MŠ?**Graf 5: Pořadí dítěte navštěvující od dvou let MŠ****Tabulka č. 5: Pořadí dítěte navštěvující od dvou let MŠ**

Které z dětí začalo ve dvou letech navštěvovat MŠ?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
máme/mám pouze jedno dvouleté dítě	43	28 %
starší ze dvou	47	31 %
mladší ze dvou	42	27%
nejstarší ze třech	1	1 %
prostřední ze třech	6	4 %
nejmladší ze třech	6	4 %
jiné v pořadí	7	5 %

Z celkového počtu 152 respondentů mělo 43 respondentů, čili 28 % pouze jedno dvouleté dítě. To, že MŠ navštěvuje starší ze dvou, odpovědělo 47 respondentů, to je 31 %, mladší ze dvou dětí navštěvující MŠ bylo od 42 respondentů, což je 27 %, nejstarší dítě ze tří je odpověď od 1 respondenta, to je 1 %. Prostřední dítě ze tří, které navštěvuje od dvou let MŠ je odpovědí 6 respondentů, tj. 4 %, stejně jako nejmladší ze tří, to je 4 %. Na otázku jiné v pořadí odpovědělo 7 respondentů, čili 5 %.

Otázka č. 6: Jaký vztah má vaše dítě k jiným dětem?

Graf 6: Vztah k jiným dětem

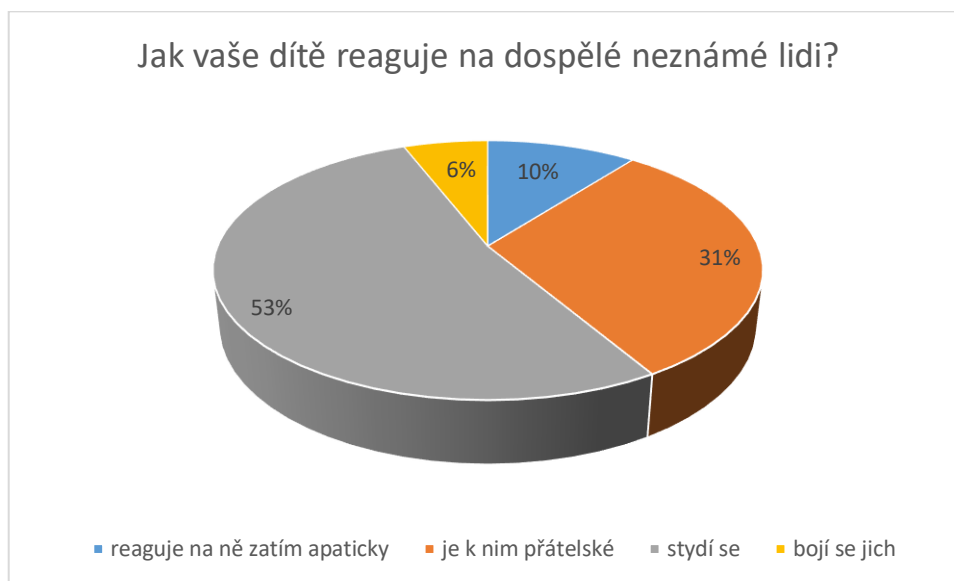
Tabulka č. 6: Vztah k jiným dětem

Vztah dítěte k jiným dětem	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
zatím o ně nejeví zájem	28	19 %
přijímá je kladně	102	67 %
projevuje se k nim spíše záporně (má sklony k tomu jim ubližovat)	11	7 %
odmítá s nimi kontakt	11	7 %

Ze 152 respondentů odpovědělo na první položku 28 z nich, to je 19 %, na položku „přijímá je kladně“ odpovědělo 102 dotázaných, čili 67 %, na záporné přijetí odpovědělo 11 respondentů, to je 7 % a stejné množství dotázaných odpovědělo na položku „odmítání kontaktu“.

Otázka č. 7: Jak vaše dítě reaguje na neznámé dospělé lidi?

Graf 7: Reakce dítěte na dospělé neznámé lidi

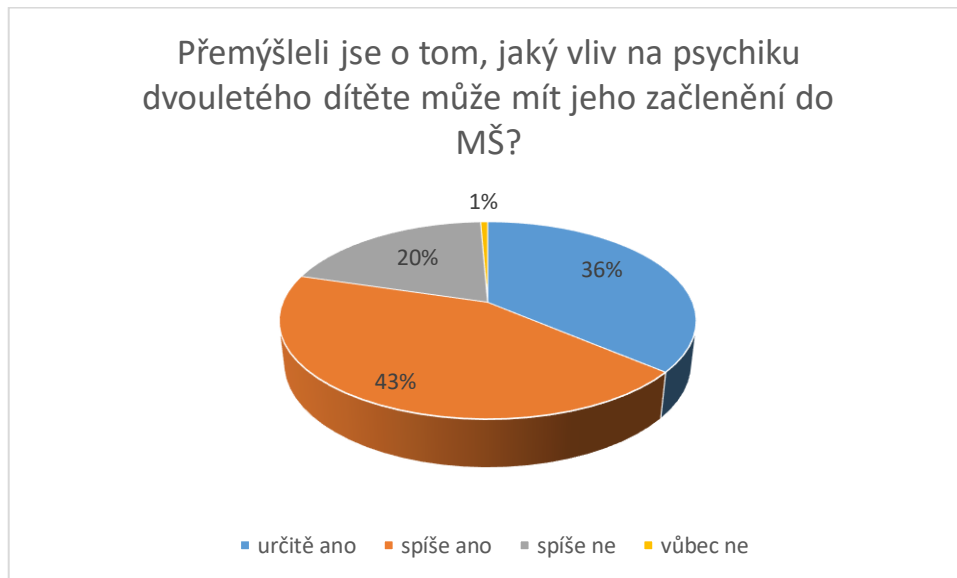
Tabulka č. 7: Reakce dítěte na dospělé neznámé lidi

Reakce na dospělé neznámé lidi	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
reaguje na ně zatím apaticky	16	10 %
je k nim přátelské	47	31 %
stydí se	80	53 %
bojí se jich	9	6 %

Z celkového počtu 152 respondentů odpovědělo 16 z nich, že jejich dítě reaguje apaticky na dospělé neznámé lidi, to je 10 %, 47 odpovědělo, že je k nim přátelské, což je 31 %. To, že se stydí, uvedlo 80 respondentů, čili 53 % a 9 dotazovaných odpovědělo, že se jich bojí, což je 6%.

Otázka č. 8: Přemýšleli jste o tom, jaký vliv na psychiku dvouletého dítěte může mít jeho začlenění do MŠ?

Graf 8: Vliv na psychiku dvouletého dítěte

Tabulka č. 8: Vliv na psychiku dvouletého dítěte

Přemýšleli jste o tom, jaký vliv na psychiku dvouletého dítěte má jeho začlenění do MŠ?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
určitě ano	55	36 %
spíše ano	66	43 %
spíše ne	30	20 %
vůbec ne	1	1 %

Určitě ano odpovědělo 55 respondentů z celkového počtu 152, to je 36 %, spíše ano odpovědělo 66 respondentů čili 43 %. Spíše ne, odpovědělo 30 dotazovaných, což je 20 % a vůbec ne 1 respondent, to je 1 %.

Otázka č. 9: Těší se vaše dítě do mateřské školy?

Graf 9: Jak se dítě těší do MŠ

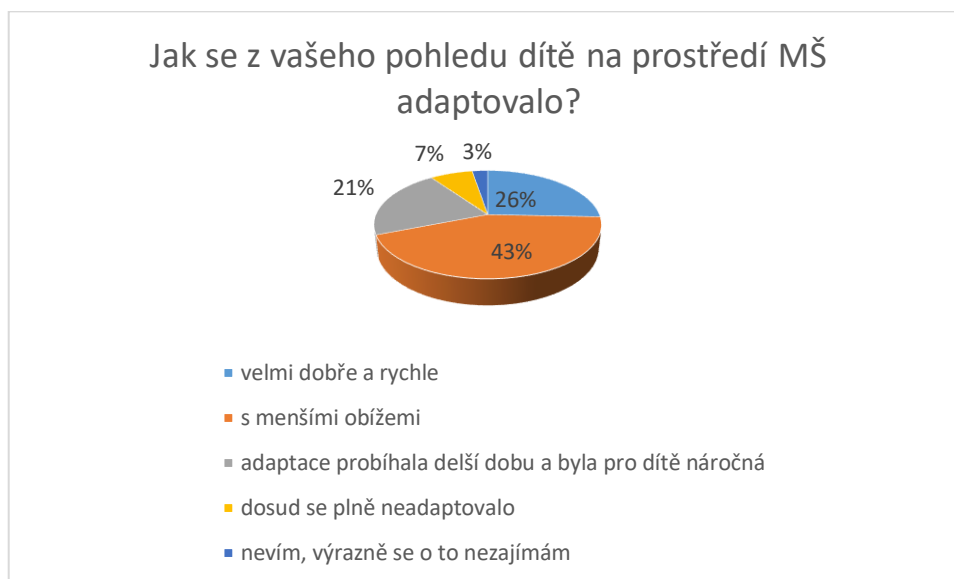
Tabulka č. 9: Jak se dítě těší do MŠ

Těší se dítě do mateřské školy?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
ano	46	30 %
spíše ano	60	40 %
spíše ne	43	28 %
ne	3	2 %

Z počtu 152 respondentů odpovědělo „ano“ 46 respondentů to je 30 %, „spíše ano“ 60 respondentů, což je 40%, „spíše ne“ 43, to je 28 % a ne 3 respondenti, kteří tvoří 2 % z celku.

Otázka č. 10: Jak se z vašeho pohledu dítě na prostředí MŠ adaptovalo?

Graf 10: Průběh adaptace dítěte

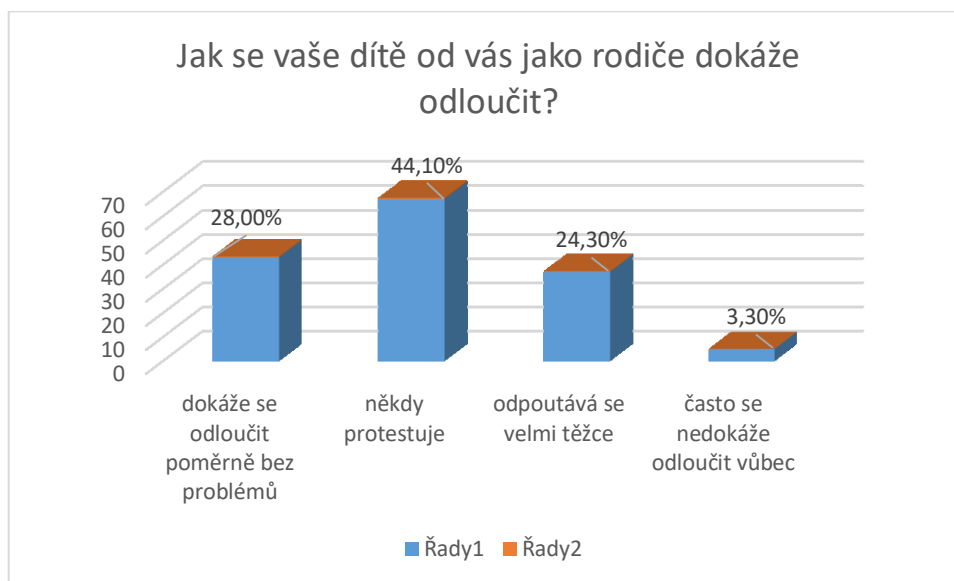
Tabulka č. 10: Průběh adaptace dítěte

Jak se z vašeho pohledu dítě na prostředí MŠ adaptovalo?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
velmi dobře a rychle	39	26 %
s menšími obtížemi (pláč, vztek trvající krátce...)	66	43 %
adaptace probíhala delší dobu a byla pro dítě náročná	32	21 %
dosud se plně neadaptovalo	11	7 %
nevím, výrazně se o to nezajímám	4	3 %

Ze 152 respondentů odpovědělo 39 jako velmi dobře a rychle, což je 26 %, s menšími obtížemi 66 dotazovaných, což je 43 %, položku „adaptace probíhala delší dobu a byla pro dítě náročná“ vybralo 32 respondentů, to je 21%, „dosud se plně neadaptovalo“, označilo 11 dotazovaných, což je 7 % a poslední položku zvolili 4 respondenti, to jsou 3 % z celku.

Otázka č. 11: Jak se vaše dítě od vás jako rodiče dokáže odloučit?

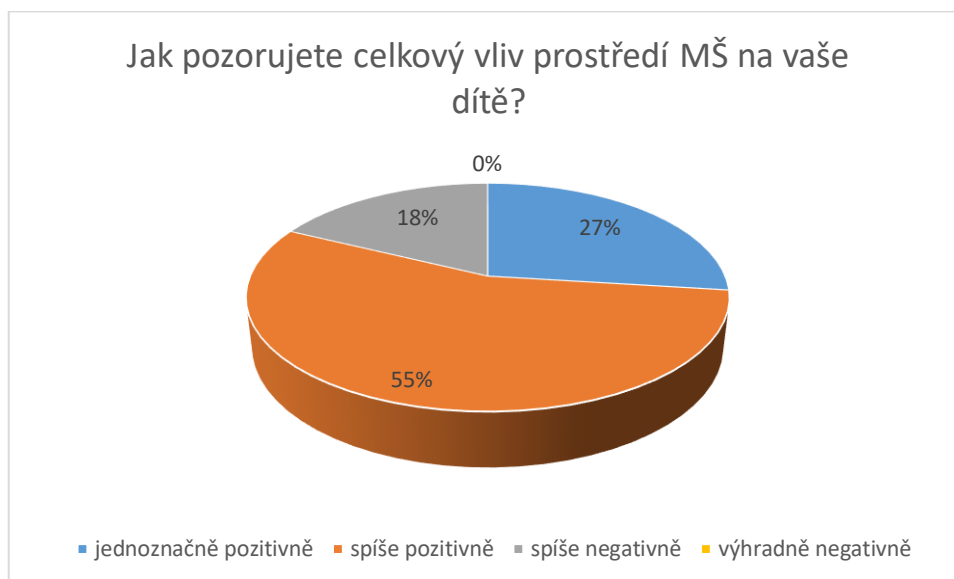
Graf 11: Odloučení dítěte od rodiče

Tabulka 11: Odloučení dítěte od rodiče

Jak se dítě dokáže odloučit od rodiče	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
dokáže se odloučit poměrně bez problémů	43	28 %
někdy protestuje	67	44 %
odpoutává se velmi těžce	37	25 %
často se vůbec nedokáže odloučit	5	3 %

Z celkového počtu zvolilo odpověď „dokáže se odloučit poměrně bez problémů“ 43 dotazovaných, čili 28 %, odpověď „někdy protestuje“ zvolilo 67 respondentů, to je 44 %, 37 zvolilo „odpoutává se velmi těžce“, což je 25 % a poslední odpověď označilo 5 respondentů, to jsou 3%.

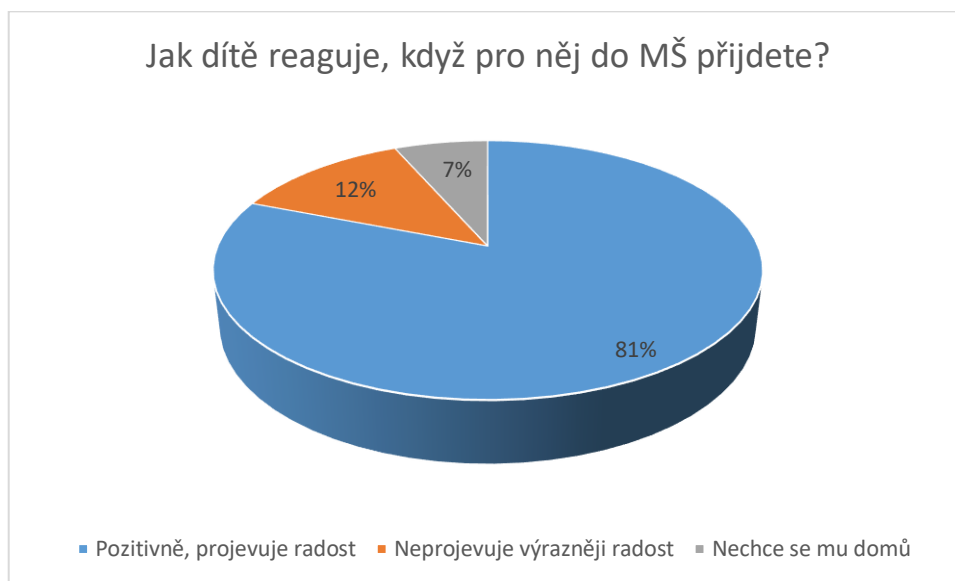
Otázka č. 12: Jak pozorujete celkový vliv prostředí MŠ na vaše dítě?**Graf 12: Vliv prostředí MŠ na dítě****Tabulka 12: Vliv prostředí MŠ na dítě**

Jak pozorujete	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
jednoznačně pozitivně	41	27 %
spíše pozitivně	84	55 %
spíše negativně	27	18 %
výhradně negativně	0	0 %

Odpověď „jednoznačně pozitivně“ zvolilo 41 respondentů, to je 27 %, spíše pozitivně hodnotilo 84 dotazovaných, což tvoří 55 %, jako spíše negativní působení MŠ uvedlo 27 respondentů, to je 18 % z celku a výhradně negativní působení neoznačil žádný respondent.

Otázka č. 13: Jak dítě reaguje, když pro něj do MŠ přijdete?

Graf 13: Reakce dítěte na příchod rodiče

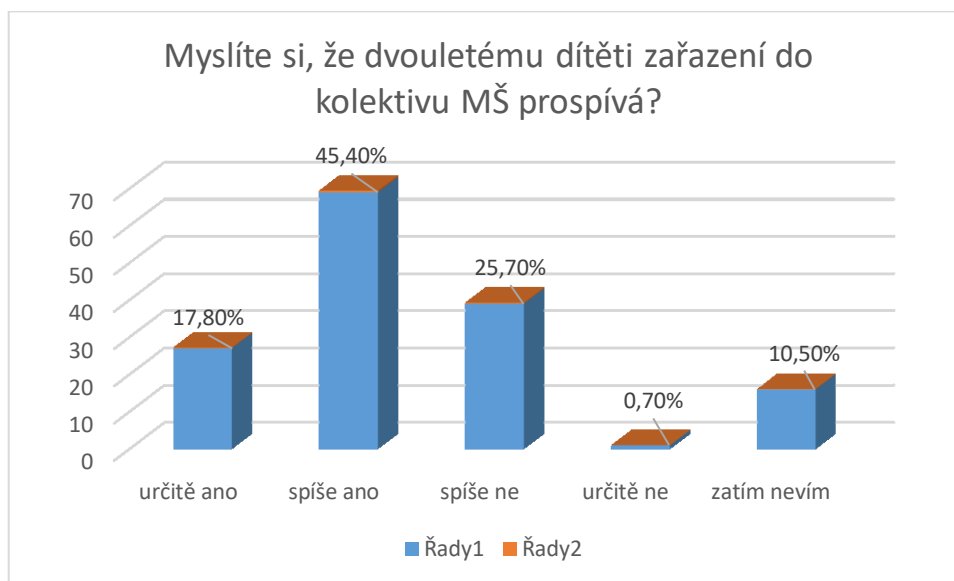
Tabulka 13: Reakce dítěte na příchod rodiče

Jak dítě reaguje, když pro něj do MŠ přijdete?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
pozitivně, projevuje radost	123	81 %
neprojevuje výrazněji radost	19	12 %
nechce se mu domů	10	7 %

Z celkového počtu 152 respondentů, uvedlo první odpověď v otázce 123 dotazovaných, to je 81 %, na odpověď „neprojevuje výrazněji radost“ 19 respondentů, což je 12 % a poslední odpověď „nechce se mu domů“ uvedlo 10 dotazovaných, to je 7 %.

Otázka č. 14: Myslíte si, že dvouletému dítěti zařazení do kolektivu MŠ prospívá?

Graf 14: Zařazení dvouletého dítěte do MŠ a jeho prospěšnost dle rodičů

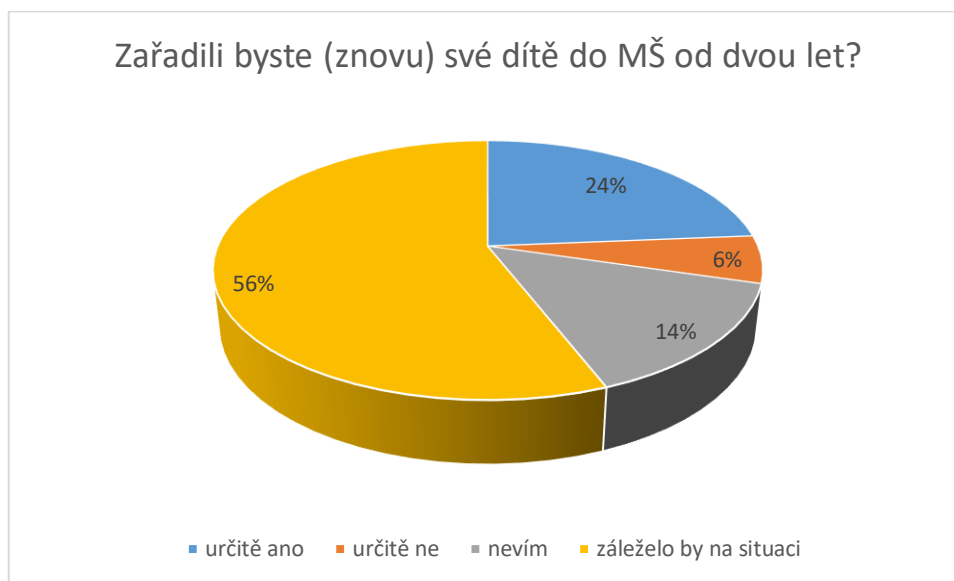
Tabulka 14: Zařazení dvouletého dítěte do MŠ a jeho prospěšnost dle rodičů

Myslíte si, že dvouletému dítěti zařazení do kolektivu MŠ prospívá?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
určitě ano	27	18 %
spíše ano	69	45 %
spíše ne	39	26 %
určitě ne	1	1 %
zatím nevím	16	10 %

Určitě ano odpovědělo 27 respondentů, což tvoří 18 %, spíše ano zvolilo 69 respondentů, to je 45 %, spíše ne uvedlo 39 respondentů, což je 26 %, určitě ne 1 dotazovaný, to je 1 % a zatím nevím 16 dotazovaných, to je 10 % z celku.

Otázka č. 15: Zařadili byste (znovu) své dítě do MŠ od dvou let?

Graf 15: Znovuzařazení dítěte od dvou let do MŠ

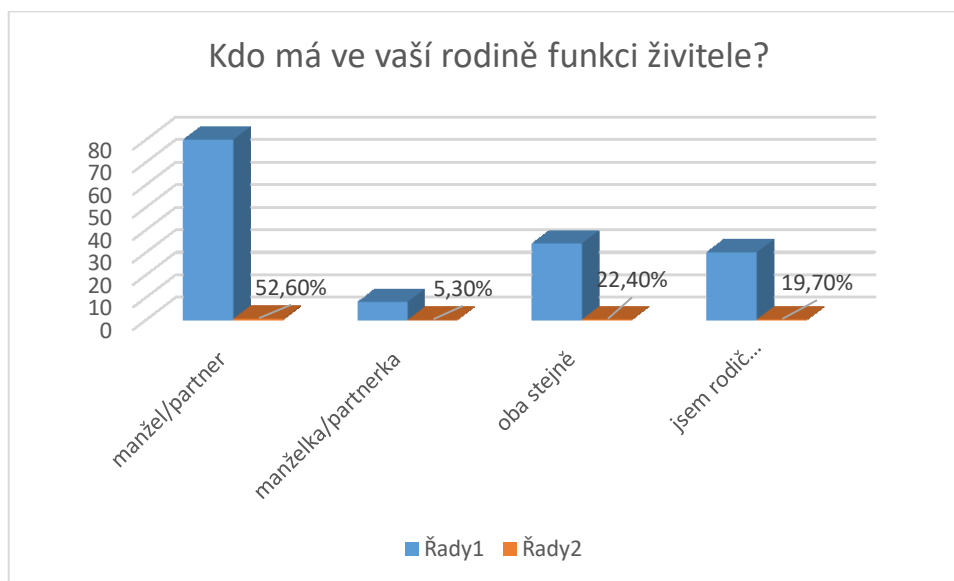
Tabulka 15: Znovuzařazení dítěte od dvou let do MŠ

Zařadili byste (znovu) své dítě do MŠ od dvou let?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
určitě ano	36	24 %
určitě ne	9	6 %
nevím	22	14 %
záleželo by na situaci	85	56 %

Na tuto otázku odpovědělo určitě ano 36 respondentů ze 152, to je 24 %, určitě ne zvolilo 9 respondentů, to je 6 %, nevím uvedlo 22 dotazovaných, čili 14 % a odpověď „záleželo by na situaci“ uvedlo 85 respondentů, což je 56 % z celku.

Otázka č. 16: Kdo má ve vaší rodině funkci živitele?

Graf 16: Funkce hlavního živitele rodiny

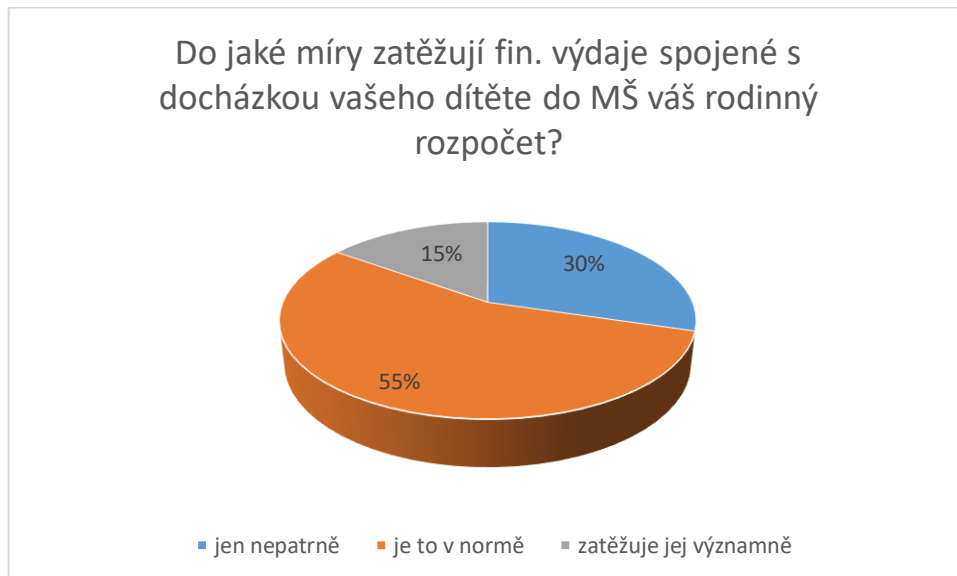
Tabulka 16: Funkce hlavního živitele rodiny

Kdo má ve vaší rodině funkci živitele?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
manžel/partner	80	53 %
manželka/ partnerka	8	5 %
oba stejně	34	22 %
jsem rodič samoživitel/ka	30	20 %

Manžel nebo partner odpovědělo 80 respondentů, to je 53 %, odpověď manželka nebo partnerka uvedlo 8 dotázaných, čili 5 %, oba stejně označilo 34 respondentů, to znamená 22 % a rodiče samoživitele zaškrtno v dotazníku 30 respondentů, tzn. 20 % z celku.

Otázka č. 17: Do jaké míry (tzn., jak to vaše rodina pocítuje) zatěžují fin. výdaje spojené s docházkou vašeho dítěte do MŠ váš rodinný rozpočet?

Graf 17: Míra zátěže fin. výdajů na rodinný rozpočet

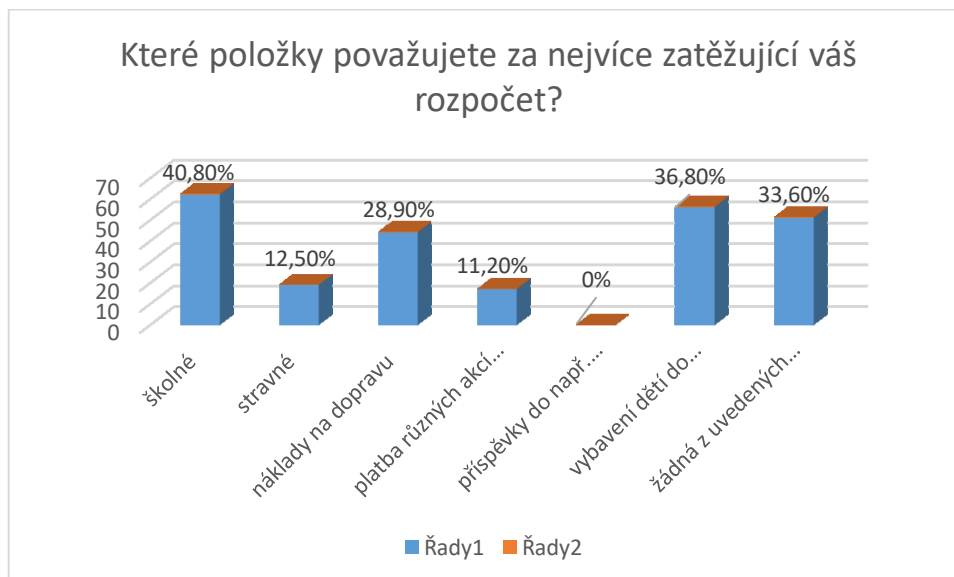
Tabulka 17: Míra zátěže fin. výdajů na rodinný rozpočet

Jak zatěžují finanční výdaje rodinný rozpočet	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
jen nepatrně	45	30 %
je to v normě	84	55 %
zatěžuje jej výrazně	23	15 %

Jen nepatrně uvedlo 45 respondentů, což je 30 %, odpověď „je to v normě“ označilo 84 dotazovaných, to je 55 % a 23 respondentů uvedlo, že jejich rozpočet zatěžují finanční výdaje výrazně a to tvoří 15 % z celku.

Otázka č. 18: Které položky považujete za nejvíce zatěžující pro váš rodinný rozpočet?

(více možností ve výběru odpovědi)

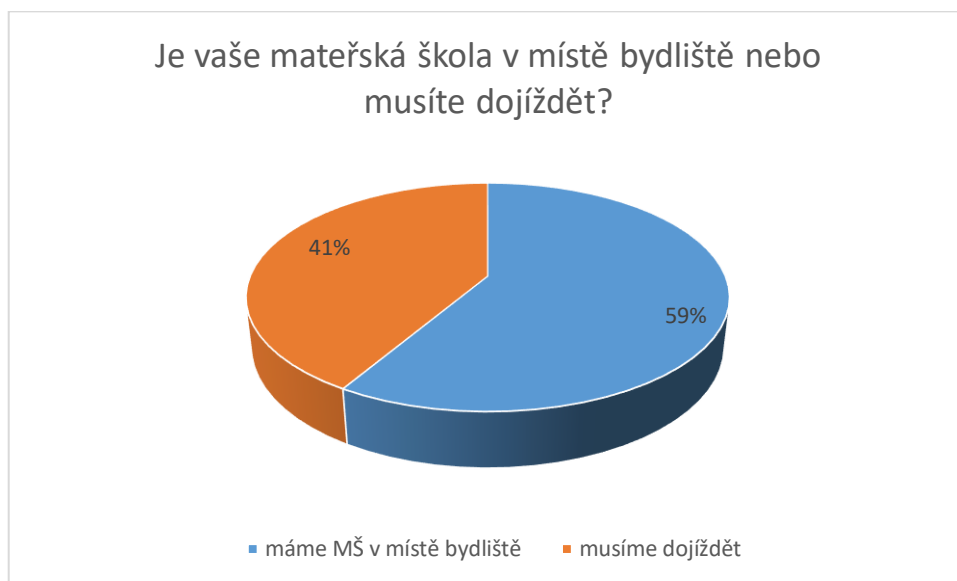
Graf 18: Položky nejvíce zatěžující rodinný rozpočet**Tabulka 18: Položky nejvíce zatěžující rodinný rozpočet**

Které položky považujete za nejvíce zatěžující váš rodinný rozpočet?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
školné	62	41 %
stravné	19	12 %
náklady na dopravu	44	29 %
platba různých akcí pro děti	17	11 %
příspěvky do např. třídních fondů	0	0 %
vybavení dětí do MŠ (obuv, oblečení...)	56	37 %
žádná z uvedených možností, nemám s ničím problém	51	34 %

Tato otázka měla možnost výběru více odpovědí. Odpovědělo na ni 152 respondentů. Nejvíce zaškrtnutá možnost odpovědi je školné, pak následuje vybavení dětí do mateřské školy, 51 respondentů vybralo odpověď, že nemá s ničím problém, 44 respondentů odpovědělo, že je zatěžují náklady na dopravu, 19 respondentů uvedlo stravné a 17 platbu akcí pro děti. Příspěvky do třídních fondů a jiné neuvedl nikdo. U každé odpovědi je uvedeno její procentuální zastoupení.

Otázka č. 19: Je vaše mateřská škola v místě bydliště nebo musíte dojíždět?

Graf 19: Poloha mateřské školy

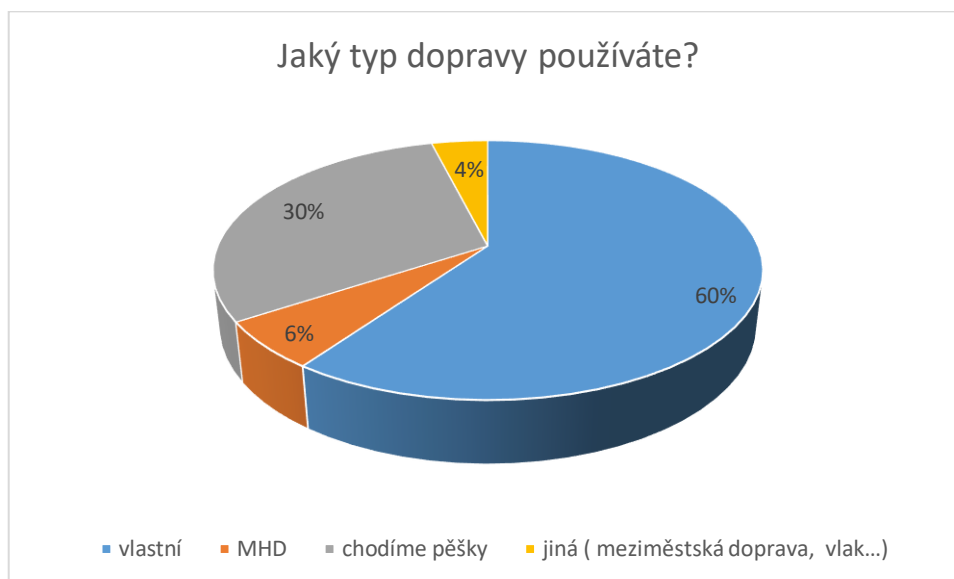
Tabulka 19: Poloha mateřské školy

Je vaše mateřská škola v místě bydliště nebo musíte dojíždět?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
máme MŠ v místě bydliště	89	59 %
musíme dojíždět	63	41 %

Na to, že mají MŠ v místě bydliště, odpovědělo 89 respondentů ze 152, to je 59 % a odpověď, že musí do MŠ dojíždět, zvolilo 63 dotazovaných, což tvoří 41 %.

Otázka č. 20: Jaký typ dopravy používáte?

Graf 20: Typ dopravy

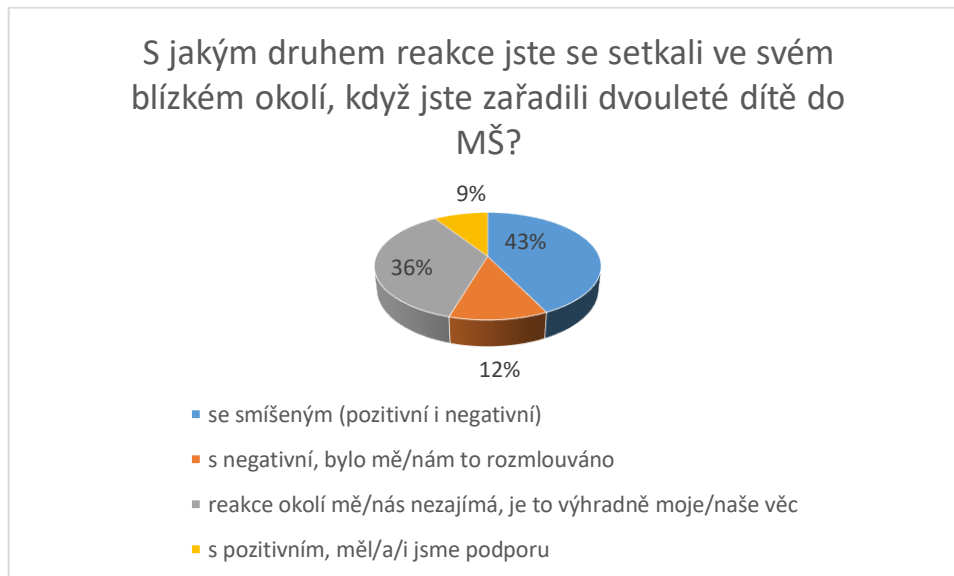
Tabulka 20: Typ dopravy

Jaký typ dopravy používáte?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
vlastní	91	60 %
MHD	9	6 %
chodíme pěšky	46	30 %
jiná (meziměstská doprava, vlak...)	6	4 %

Možnost dopravy „vlastní“ uvedlo 91 respondentů, to je 60 %, MHD uvedlo 9 respondentů, což je 6 % z celku, to, že chodí pěšky, odpovědělo 46 dotazovaných, to je 30 % a jiný typ dopravy uvedlo 6 respondentů, což je 4 % z celku.

Otázka č. 21: S jakým druhem reakce jste se setkali ve svém blízkém okolí, když jste zařadili dvouleté dítě do MŠ?

Graf 21: Druh reakce

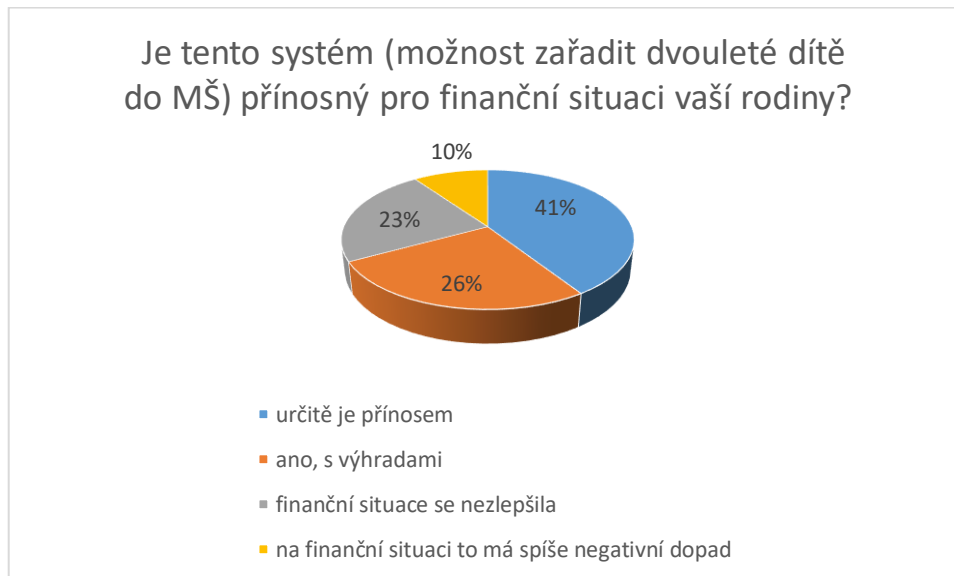
Tabulka 21: Druh reakce

Druh reakce na zařazení dvouletého dítěte do MŠ	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
s pozitivním, měl/a/i jsme podporu	14	9 %
se smíšeným (pozitivním i negativním)	65	43 %
s negativním, bylo mě/nám to rozmlouváno	18	12 %
reakce okolí mě /nás nezajímá, je to výhradně moje/naše věc	55	36 %

Celkem 14 respondentů, to je 9 % respondentů jako odpověď uvedlo pozitivní reakci, se smíšenou reakcí se setkalo 65 dotazovaných, což je 43 %, s negativní reakcí má zkušenost 18 respondentů, čili 12% a na reakci okolí nebere zřetel 55 respondentů, to je 36 %.

Otázka č. 22: Je tento systém (možnost zařadit dvouleté dítě do MŠ) přínosný pro finanční situaci vaší rodiny?

Graf 22: Přínosnost systému pro fin. situaci rodiny

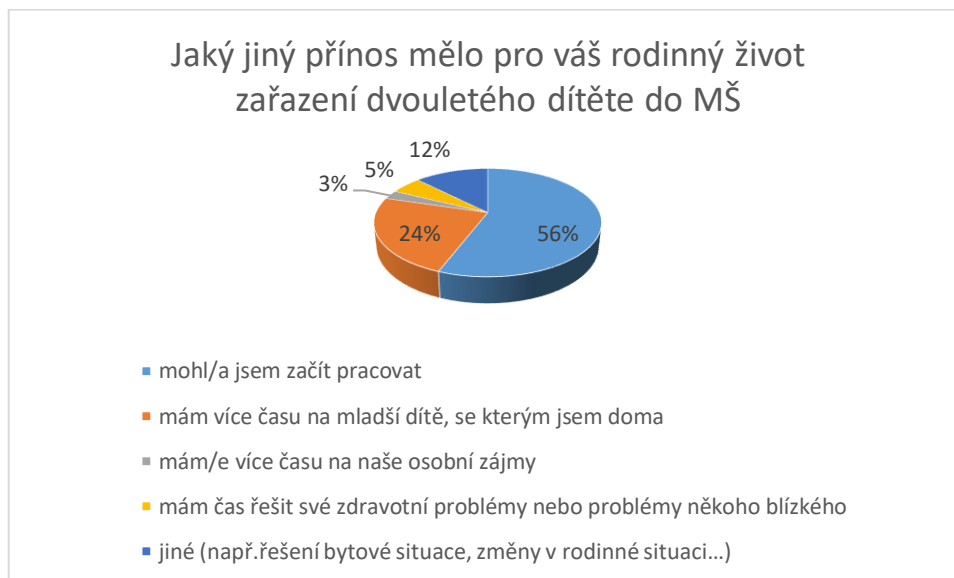
Tabulka 22: Přínosnost systému pro fin. situaci rodiny

Přínosnost systému pro finanční situaci rodiny	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
určitě je přínosem	62	41 %
ano, s výhradami	40	26 %
finanční situace se nezlepšila	35	23 %
na finanční situaci to má spíše negativní dopad	15	10 %

Možnost zařadit dvouleté dítě do MŠ uvedlo jako přínos pro finanční situaci rodiny 62 respondentů, to tvoří 41 % z celku, s výhradami to vidí 40 respondentů, což je 26 %, to, že se finanční situace nezlepšila, uvedlo 35 dotazovaných, čili 23 % a 15 respondentů uvedlo negativní dopad na fin. situaci rodiny, to je 10 %.

Otázka č. 23: Jaký jiný přínos mělo pro váš rodinný život zařazení dvouletého dítěte do MŠ?

Graf 23: Jiný přínos zařazení dvouletého dítěte do MŠ

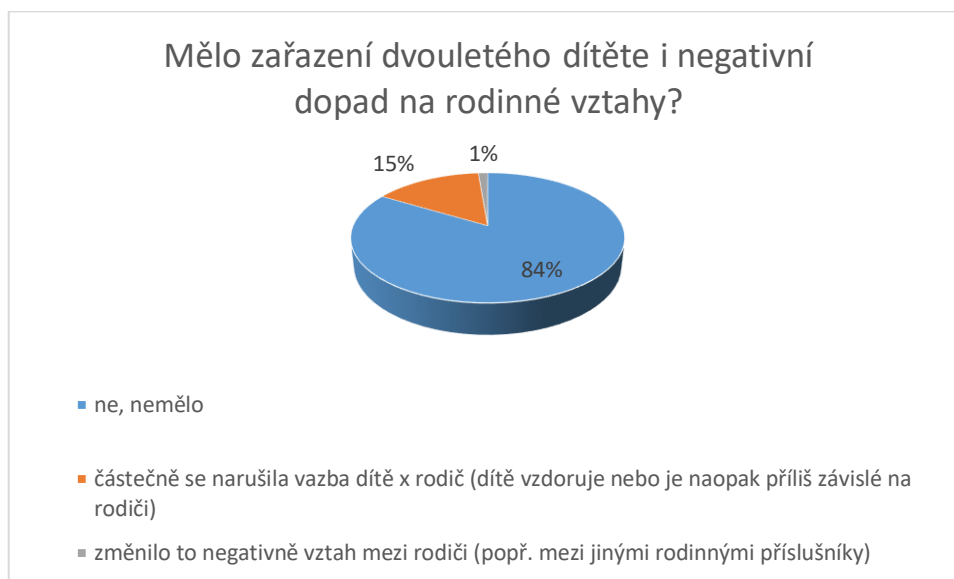
Tabulka 23: Jiný přínos zařazení dvouletého dítěte do MŠ

Jaký jiný přínos mělo pro váš rodinný život zařazení dvouletého dítěte do MŠ?	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
mohl/a jsem začít pracovat	85	56 %
mám více času na mladší dítě, se kterým jsem doma	36	24 %
mám/e více času na naše osobní zájmy a koníčky	4	3 %
mám čas řešit své zdravotní problémy nebo problémy někoho blízkého	8	5 %
jiné (např. řešení bytové situace, změny v rodinné situaci...)	19	12 %

Celkem 85 respondentů uvedlo, že mohlo nastoupit do práce, což je 56 %, 36 uvedlo, že má čas na dítě, se kterým je doma, to je 24 %, 4 dotazovaní uvedli, že díky zařazení dvouletého dítěte do MŠ má čas na osobní zájmy a koníčky, to tvoří 3 %, 8 dotazovaných má díky tomu čas řešit své zdravotní problémy nebo koníčky, to je 5 % a odpověď jiné uvedlo 19 respondentů, což je 12 %.

Otázka č. 24: Mělo zařazení dvouletého dítěte i negativní dopad na rodinné vztahy?

Graf 24: Případný negativní dopad zařazení dvouletého dítěte na rod. vztahy

Tabulka 24: Případný negativní dopad zařazení dvouletého dítěte na rod. vztahy

Případný negativní dopad zařazení dvouletého dítěte na rodinné vztahy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
ne, nemělo	127	84 %
částečně se narušila vazba dítě x rodič (dítě vzdoruje nebo je naopak příliš závislé na rodiči...)	23	15 %
změnilo to negativně vztah mezi rodiči (popř. mezi jinými rodinnými příslušníky)	2	1 %

V otázce negativního dopadu zařazení dvouletého dítěte do MŠ na rodinné vztahu odpovědělo 127 respondentů, že zařazení negativní dopad nemělo, což tvoří 84 %, 23 respondentů uvedlo, že se narušila vazba dítě x rodič, což je 15 % a 2 dotazovaní uvedli, že zařazení dvouletého dítěte do MŠ změnilo negativně vztah mezi rodiči atd., to je 1 % z celku.

6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Zde budou interpretovány a rozebrány odpovědi respondentů, rodičů dvouletých dětí. Dotazník má 24 otázek a je rozdělen do čtyř oblastí. V této části bude uvedeno, jak otázky odpověděly na hlavní výzkumný cíl a dílčí výzkumné cíle.

6.1 Naplnění dílčích výzkumných cílů a hlavního výzkumného cíle

Dílčí výzkumný cíl 1: Cílem je popsat životní situaci rodin, které přihlásí dvouleté dítě do mateřské školy.

Jaká je životní situace rodin, které přihlásí dvouleté dítě do mateřské školy?

Životní situaci rodin, které přihlásily a přivádějí své dvouleté dítě do MŠ lze hodnotit jako poměrně standardní. Kraus (2008, s. 79) popisuje rodinu jako nepostradatelnou a těžko nahraditelnou instituci. **Mezi rodinami převažují úplné rodiny**, tedy otec, matka, s počtem převážně dvou dětí (78 %) a jednoho dítěte (22 %). Rodin, které mají více než dvě děti je méně (10 %). Jak uvádí Klimeš (2014, s. 14) lidem vyhovuje mít jedno až dvě děti, rodina se třemi dětmi je už vnímána jako „velká“. V otázce profesního statusu tvoří téměř **vyrovnané procentuální výsledky rodiče zaměstnaní (36 %) a na mateřské dovolené (32 %)**. Respondentů pracujících na částečný úvazek odpovědělo 17 %, jako OSVČ se označilo 9 % dotazovaných a ve stavu nezaměstnaný 6 % respondentů. V záležitosti, která osoba o převážně pečuje o dítě v rodině, uvedlo největší procento (39 %) matku, pokud je tedy rodina úplná, dále bylo o něco nižší počet (47) pečujících rodičů tj. (31 %) a menší procento matek samoživitelek (14 %). Situace, v níž pečuje o dítě jiný rodinný příslušník (3 %) nebo pouze otec (1 %) je v málo častá. Krebs (2015, s. 397) potřebu většího uplatnění otce v rodičovské roli, která vyplývá nejen z komplementarity rolí v rodině, ale také z potřeby posílení vztahu otce a dětí, což je předpokladem stability soužití rodiny. Rodin, které mají pouze jedno dvouleté dítě, jež zařadily do MŠ je 43. tj. (28 %), rodiny, v kterých je dvouleté dítě navštěvující MŠ, starší nebo mladší ze dvou jsou v téměř vyrovnaných počtech tj. 47 a 42 (31 % a 27 %). V rodinách, které mají tři děti, navštěvují MŠ dvouleté děti v tomto pořadí a počtu: Nejstarší ze tří pouze 1 dítě tzn. 1%, prostřední a nejmladší dítě ze tří vyšlo ve stejném počtu 6 a 6 (4 % a 4 %). U odpovědi „jiné dítě v pořadí“ (myšleno na rodiny, které mají více než tři děti), byl uveden počet 7 tj. 5 %.

Mezi kladná zjištění v oblasti životní situace rodin, která vyplynula z odpovědí dotazovaných, náleží největší procento úplných rodin se dvěma dětmi nebo s jedním dítětem, převládá

tedy **tradiční model rodiny**. Dále vyplynulo z výzkumu, co se týká pracovního poměru, tak v nejvyšším procentu rodin, které zařadí dvouleté dítě do MŠ, jsou rodiče zaměstnaní. Druhá nejvyšší četnost byla u rodičů (matek) **na mateřské dovolené**. V otázce péče o dítě převažuje osoba matky (v úplné rodině) nebo obou rodičů dohromady. Jak uvádí Vágnerová (2012, s. 154) matčina role je zajišťovat péči o dítě, poskytovat mu pocit bezpečí a být vnímavější k projevům dítěte, a proto jsou tyto matky zkušenější v interpretaci projevů svého dítěte. Matek, které se o dítě starají samy, bylo menší procento, což je pozitivní zjištění, protože jak uvádí Krebs (2008, s. 85) Česká republika je zemí, v níž je nejvyšší výskyt rozvodů. Co se týká počtu dětí v rodině a pořadí dvouletého dítěte, které navštěvuje MŠ, je nejvíce rodin s dvěma dětmi, z nichž starší z navštěvuje MŠ, dále jsou pak v druhém nejvyšším počtu rodiny s jedním dvouletým dítětem navštěvujícím mateřskou školu.

Dílčí výzkumný cíl 2: Cílem je zjistit a popsat položky, které ovlivňují ekonomickou situaci rodiny po zařazení dvouletého dítěte do MŠ.

Které položky nejvíce a jakým způsobem ovlivnily ekonomickou situaci rodiny?

Zařazení dvouletého dítěte do MŠ těsně souvisí s ekonomickou situací rodiny. Tato možnost byla dána rodičům především proto, aby jim pomohla ve finanční situaci. Jak uvádí Splavcová, Kropáčová (2016, s. 15) cílem podpůrných opatření (zařazení dvouletého dítěte do MŠ) je pomoc v péči o dítě do tří let a umožnění sladění profesního a rodinného života. Prostřednictvím tohoto, mají hlavně matky, které jsou samoživitelky a jak uvádí Mitchell (2010, s. 52), které se v době výchovy malých dětí dostávají z důvodu absence druhého příjmu do závislosti na sociálním systému a také rodiče v jiné složité finanční situaci, možnost jít dříve do práce nebo aspoň pracovat na částečný úvazek. Nejvíce respondentů (84) uvedlo, že je to v normě, tj. (55 %). Jako nepatrnou zátěž výdajů spojených se zařazením dvouletého dítěte do MŠ uvedlo 45 dotazovaných (30 %). Výraznou finanční zátěž pocítilo 23 respondentů (15 %). Mezi položky, které nejvíce zatěžují rodinný rozpočet po zařazení dvouletého dítěte do MŠ, uvedlo nejvíce dotazovaných a to 62, **školné (41 %)**, dále rodinný rozpočet nejvíce zatěžuje pořízení vybavení dětí do mateřské školy a to v 37% což je 56 respondentů. V třetí položce, která má největší četnost odpovědí, uvedlo 51 dotazovaných tj. 34 %, že nemá s ničím problém. Ještě zde zmíním náklady na dopravu, které dotazovaní uvedli v počtu 44, což je 29 %. Zbylé položky, např. stravné, platba akcí pro děti nebo příspěvky např. do třídních fondů se pohybovaly v malých četnostech. S dopravou a výdaji za ni také souvisí, jaký typ dopravy rodiče používají při cestě do mateřské školy. **MŠ v místě bydliště má 89 respondentů (59 %)**, těch, kteří musí dojíždět, je 63 (41 %). Jako typ dopravy uvedlo

91 dotazovaných dopravu vlastní (60 %) a 46 respondentů to, že chodí pěšky (30 %). Tyto dvě položky měly nejvyšší četnost. Zbýlé jako např. MHD a jiný typ dopravy byly procentuálně i četnostně výrazně nižší. V tomto výzkumném cíli bylo zjištěno, že co se týká položek, které nejvíce zatěžují rodinný rozpočet, uvádělo nejvíce dotazovaných platbu školného, jehož výše se často odvíjí od typu mateřské školy a v určitých případech může být opravdu vysoká. Jako druhá nejvíce zatěžující položka bylo zmíněno vybavení dětí do MŠ, např. oblečení, obuv atd. Dále zde ještě zmíním poměrně vysoký počet těch, kteří neměli s ničím problémem a těch, které zatěžovaly **náklady na dopravu**, což je v **jistém kontrastu** s odpověďmi s umístěním mateřské školy, kde větší procento dotazovaných má MŠ v místě bydliště. Je to dáno zřejmě tím, že ve větším městě musí rodiče své děti do MŠ vozit. Největší procento volí vlastní typ dopravy.

Dílčí výzkumný cíl 3: Cílem je zjistit přínos zařazení dvouletého dítěte do MŠ na život rodiče/ů.

Jaký je přínos zařazení dvouletého do MŠ na život rodiče/ů?

Výzkum přinesl v oblasti tohoto cíle následující zjištění, která ukazují pozitivní nebo negativní přínos pro život rodiny po stránce finanční i stránkách jiných, jako pracovní, vztahové aj. Je zde zařazena i otázka, ve které rodiče hodnotí reakce okolí, na to, že zařadili dvouleté dítě do MŠ. Pohledy na tuto problematiku se totiž různí. Jak popisují Langmeier, Krejčířová (2006, s. 86), některé dvouleté děti jsou pro kolektivní výchovu v tomto období velmi nezralé. Na základě toho se rodiče mohou setkat s různými reakcemi na zařazení dvouletého dítěte do MŠ, což také může ovlivnit jejich rozhodnutí a tím pádem i život. Na otázku, s jakou reakcí se na zařazení dvouletého dítěte do MŠ setkala rodina, uvedlo 56 respondentů **pozitivní i negativní reakci tj. (43 %)**, 55 (36 %) dotazovaných uvedlo, že je nezajímá reakce okolí a považují to za svou soukromou věc. Dotazovaní, kteří se setkali s vyloženě negativní reakcí (18) nebo pozitivní (14) reakcí tj. 12 % a 9 % byli v menšině. Přínos tohoto systému pro finanční situaci **hodnotilo kladně 62 dotazovaných, což je 41 %** a tvořili největší poměr. Jako přínos, ale s výhradami, uvedlo 40 respondentů (26 %). 35 (23 %) rodičů uvedlo, že se jejich finanční situace nezlepšila a 15 (10 %) rodičů má pocit, že zařazení dvouletého dítěte do MŠ mělo spíše negativní dopad na jejich finanční situaci. Jako jiný přínos zařazení dvouletého dítěte do MŠ uvedlo nejvíce respondentů a to 85 (56 %), že mohlo začít pracovat, dále uvedlo 36 (24 %) dotazovaných, že díky tomu, mají více času na dítě, se kterým jsou doma. Další nejpočetnější skupinou jsou dotazovaní, kteří uvedli

důvody jiné (řešení bytové situace aj....), což je 19 respondentů, čili 12 %. Řešení zdravotních problémů nebo volný čas na záliby a koníčky uvedlo poměrně málo respondentů (8 a 4), tj. 5 % a 3 %. Případný negativní dopad na rodinné vztahy nepocítila většina dotazovaných (127) tj. 84 %. Částečné narušení vazby dítě x rodič zažilo 23 dotazovaných (15 %) a negativní změnu ve vztahu mezi rodiči uvedli pouze 2 respondenti, což je 1 %.

Z výsledků výzkumu v oblasti tohoto cíle vyplynulo, že se největší procento rodičů setkalo se **smíšenými reakcemi** (tedy pozitivními i negativními), když se rozhodli zařadit své dvouleté dítě do MŠ. Druhá nejčastější odpověď byla, že rodiče stanovisko okolí nezajímá a považují to za svou soukromou věc. Co bylo ve výzkumu v této otázce překvapivé, že **pouze 14 respondentů uvedlo výhradně pozitivní reakci**, což je ještě méně než výhradně negativní reakce, kterou uvedlo 18 dotazovaných. Co se týká finanční situace rodiny a přínosu zařazení dítěte do MŠ pro ni, tak většina rodičů uvedla, že je tento systém přínosný. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že dotazovaní rodiče uvedli přínos systému s výhradami. Dále byla poměrně hodně zastoupená odpověď, že se **finanční situace nezlepšila** a pouze malý počet rodičů uvedlo, že zařazení dítěte do MŠ mělo na jejich finanční situaci negativní dopad. Největší přínos pro rodinný život mělo zařazení dvouletého dítěte v oblasti pracovní. Nejvíce rodičů uvedlo, že mohlo začít opět pracovat. Další nejpočetnější skupinou byli rodiče, **kteří díky tomu mají více času na dítě, se kterým jsou doma**. Už méně rodičů uvedlo, že řešili určité životní situace (jako bydlení apod.) a minimální zastoupení bylo rodičů, kteří díky tomu měli více času na své záliby, což je pozitivní zjištění. Z hlediska případného negativního dopadu na rodinné vztahy, bylo kladné zjištění, že většina rodičů s tímto problémy neměla. Pouze u menšiny se projevil problém dítě x rodič a jen minimálně se vyskytly problémy mezi rodinnými příslušníky.

Dílčí výzkumný cíl 4: Cílem je zjistit zpětné hodnocení rodičů zařazení dvouletého dítěte do MŠ.

Jaké je zpětné hodnocení rodičů, kteří zařadili dvouleté dítě do MŠ?

Zpětné hodnocení rodičů, ohledně zařazení dvouletého dítěte do MŠ školy, se týká nejen vlivu prostředí MŠ na dítě, ale i jeho sociálních dovedností. Jak popisuje Langmeier, Krejčířová (2006, s. 57), na dětskou skupinu se lépe adaptují děti, které již mají zkušenosti s jinými dětmi např. jiným známým dítětem, sourozenci. V otázce vztahu k jiným dětem uvedlo 102 respondentů, to je 67 %, že jejich dítě přijímá ostatní děti kladně. To, že dvouleté dítě

ještě nejví o vrstevníky zájem, odpovědělo 28 dotazovaných, což je 19 %. Odpověď „Negativní vztah jejich dítěte k jiným dětem“ buď ve smyslu, že jim má sklony ubližovat nebo s nimi odmítá kontakt, označil stejný počet respondentů, v obou případech 11, to je dvakrát 7 %. To, že je dítě ve vztahu k dospělým neznámým lidem stydlivé označilo **80 dotazovaných tj. 53 %**. Apatičnost dítěte k cizím dospělým lidem pozoruje 16 respondentů, což je 10 % a pouze 9 (6 %) dotazovaných rodičů uvedlo, že se jejich dvouleté dítě dospělých lidí bojí. **Celkem 66 (43 %) dotazovaných rodičů uvedlo, že spíše přemýšleli** o tom, jaký vliv může mít na psychiku dvouletého dítěte, určitě o tom přemýšlelo 55 respondentů, to je 36 %. Spíše o tom nepřemýšlelo 30 respondentů (20 %) a vůbec se o to nezajímá pouze 1 respondent (1 %). To, že se jejich dítě do mateřské školy spíše těší, uvedlo 60 dotazovaných, což je 40 %, jednoznačně ano označilo v dotazníku 46 rodičů (30 %). Spíše ne, odpovědělo 43 (28 %) respondentů a vyloženě ne napsali 3 rodiče (2 %). **Odloučení dítěte od rodiče označili respondenti v nejvyšší četnosti, to je 67 (44%) jako mírně komplikované, dítě někdy protestuje.** 43 (28 %) dotazovaných uvedlo, že se jejich dítě odlučuje takřka bez problémů. Děti 37 rodičů (25 %) se odpoutávají velmi těžce a 5 dotazovaných uvedlo, že se jejich dítě často nedokáže vůbec odloučit, což jsou 3%. Na otázku adaptace dvouletého dítěte v MŠ, odpovědělo 66 (43 %) respondentů, že u jejich dítěte probíhala s menšími obtížemi (pláč, vztek atd.), velmi dobrou adaptaci uvedlo 39 (26 %) dotazovaných. Celkově 32 respondentů, což je (21 %) odpovědělo, že adaptace u jejich dítěte probíhala delší dobu a byla pro dítě náročná. To, že se jejich dítě dosud plně neadaptovalo, odpovědělo 11 rodičů to je 7 % a o průběh adaptace se nezajímají pouze 4 respondenti, což jsou 3 %. **Vliv prostředí MŠ na dítě jako spíše pozitivní označilo 84 (55 %) dotazovaných.** Jednoznačně pozitivní vliv uvedlo 41(27%) rodičů. Spíše negativně hodnotilo vliv prostředí mateřské školy 27 (18%) dotazovaných. Výhradně negativně nehodnotil vliv prostředí žádný z dotazovaných. Na otázku, jestli se dítě do mateřské školy těší, uvedlo v dotazníku nejvíce (60) respondentů odpověď „spíše ano“, to činí 40 %, dále byla nejčastější odpověď „ano“, kterou označilo 46 dotazovaných, což je 30 %. Spíše ne, uvedlo 43 (28 %)rodičů a „ne“ byla odpověď 3 (2 %) dotazovaných. Rodiče byly prostřednictvím dotazníku tázáni, jak se dítě projevuje, když pro něj do MŠ přijdou. Celých 123, což je 81 % respondentů odpovědělo, že reakce dítěte je pozitivní. To, že dítě neprojevuje výrazněji radost, uvedlo 19 (12 %) dotazovaných a reakci dítěte typu, že se mu nechce domů, označilo 10 rodičů to je 7%. Jednoznačnou prospěšnost zařazení dvouletého dítěte označilo 27 dotazovaných (18 %), jako spíše prospěšné uvedlo 69 (45%) dotazovaných. Spíše neprospěšné dítěti vidí zařazení do kolektivu 39 (26%) rodičů

a jednoznačně neprospěšné odpověděl 1 respondent (1%). Bez určitého názoru je 16 rodičů, což je 10%. Pokud by měli rodiče znovu zařadit své dítě od dvou let do MŠ, tak **85 (56%) respondentů odpovědělo, že by záleželo na situaci**. Určitě ano uvedlo 36 dotazovaných, což je 24% a určitě ne, označilo 9 rodičů, to je 6%. Odpověď nevím zvolilo 22 (14%) z rodičů.

V rámci tohoto cíle z výzkumu vyplynula existence rodičů, jejichž dvouleté dítě přijímá své vrstevníky vesměs kladně, ale ve vztahu k dospělým je spíše stydlivé. Jak také popisuje Langmeier, Krejčířová (2006, s. 82) kolem dvou let začíná většina dětí navazovat vztahy s vrstevníky, které ještě ale i za velmi příznivých okolností, zůstávají **ve stínu vztahu k dospělému**. Dále nejvíce rodičů označilo, že adaptace jejich dítěte probíhala s menšími obtížemi, tzn., že se vyskytoval pláč, vztek. Děti v batolecím věku snadno reagují na rozhodnutí matky nebo jiného dospělého člověka hněvem nebo vztekem. Je to výraz **aktuální frustrace**, kterou cítí jako osobní újmu (Vágnerová, 2012, s. 147). Do mateřské školy, se dle respondentů, nejvíce dětí „spíše těší“ a odloučení od rodiče většina dětí prožívala s obvyklými komplikacemi (dětský protest). Jak uvádí Matějček (2007, s. 41), nejméně polovina vzdoru u dětí vzniká tím, že dospělí na něj příliš spěchají a nemají čas se s ním bavit. Poměrně větší procento uvedlo odloučení bez problému. Při příchodu rodiče pro dítě do MŠ, projevuje dle výsledků výzkumu, nejvíce dětí radost. Menší procento je apatická reakce. Celkový vliv prostředí MŠ na dítě, hodnotí nejvíce rodičů jako spíše pozitivní a to se odráží i v názoru rodičů na prospěšnost zařazení dvouletého dítěte do kolektivu MŠ, které nejvíce rodičů hodnotilo jako spíše prospěšné. Znovu by své dítě ve dvou letech do MŠ zařadilo nejvíce rodičů na základě charakteru situace, která by je k tomu přiměla.

Hlavní výzkumný cíl: Cílem je zjištění a popis příčin zařazování dvouletých dětí do mateřské školy.

Jaké jsou hlavní příčiny zařazování dvouletých dětí do mateřské školy?

Dílčí výzkumné cíle pomohly zjistit, jaké jsou hlavní příčiny rodičů zařazování dvouletých dětí do mateřské školy. Z výzkumu vyplynulo, že většina rodičů je k tomuto kroku motivována buď kariérou ať už se jedná o návrat do zaměstnání nebo přivýdělkem. Na otázku „Jaký je váš profesní status?“ odpovědělo 55 (36 %) respondentů „zaměstnaný/á“. Na otázku, která se týká zaměstnání odpovědělo „pracuji na částečný pracovní úvazek“ pouze 26 (17 %) rodičů. Jak uvádí Splavcová, Kropáčková (2016, s. 15) návrh na zařazení dětí od dvou let do mateřské školy, vznikl jako jedno z opatření na podporu rodiny a jeho cílem je umožnit

rodinám **sladit profesní a rodinný život**. Další zjištěnou příčinou bylo ulevit si určitý způsobem v péči o dítě nebo děti. Na otázku profesního statusu, odpovědělo 49 (32 %), že je na mateřské dovolené. Dle portálu Peníze. cz, je mateřská dovolená jedna z nejčastějších překážek ze strany zaměstnance vůči zaměstnavateli. Z odpovědí respondentů také vyplynulo, že jako hlavní živitel rodiny figuruje manžel nebo partner u 80 (53 %) respondentů, a hlavní pečující osoba o dítě nebo děti je matka u 74 (49 %) dotazovaných (včetně matek samoživitelů). Další příčinou, kterou lze z výzkumu vydedukovat, je potřeba rodičů zařadit dítě do kolektivu vrstevníků. Rodiče se domnívají, že na jejich dítě má prostředí mateřské školy pozitivní vliv a dítě se tam převážně těší, i když adaptace u většího procenta dětí neprobíhá zcela bez problémů, přičemž většina rodičů se zamýšlí nad tím, jaký vliv má prostředí MŠ na psychiku dítěte. Mateřská škola je školské zařízení a součást školské soustavy. Jejím cílem je **především předškolní vzdělávání** (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 34). Na otázku „Myslíte si, že dvouletému dítěti zařazení prospívá?“, odpovědělo 69 (45 %) rodičů spíše ano. Stejně tak i rodiče v převážné většině 84 (55 %), hodnotili celkový vliv MŠ na jejich dítě jako spíše pozitivní.

Výzkumem se potvrdila skutečnost, že většina rodičů, kteří zařadí své dítě ve dvou letech do mateřské školy, činí tak z převážně finančních a osobních (odlehčení při péči o dítě/děti) důvodů. Pro srovnání: *„Přední místo v důvodech, proč začleňovat již dvouleté děti, jistě zaujímá výrazné snižování populace v Evropě, a tedy i v ČR. Druhým faktorem je návrat jednoho z rodiče (nejčastěji matky) do zaměstnání. Nezřídka se najdou matky, které si chtějí po dvou letech výchovy dítěte odpočinout a strávit čas po svém. Jako nejjednodušší a finančně nejdostupnější variantu pak volí mateřskou školu. Dítě stráví ve školce 4 hodiny, takže žena o státní příspěvek nepřijde a v době, kdy nemá dítě u sebe, si může rozvrhnout čas podle svých možností i představ. Někdy také dochází k tomu, že matka má mladší dítě a to starší tedy dochází do mateřské školy.“* (VIČAROVÁ, 2013, s. 61)

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na odpovědi rodičů, z jakých příčin zařadili své dítě mladší tří let do mateřské školy. Cílem bakalářské práce bylo zjistit nejčastější příčiny zařazování dvouletých dětí do MŠ. Výzkum byl proveden kvantitativní formou mezi rodiči dětí mladších tří let, které navštěvují mateřské školy ve Zlínském kraji. Dotazníkovým šetřením se podařilo získat odpovědi 152 respondentů.

V teoretické části jsme se pokusili pomocí vhodné literatury, popsat a vysvětlit problematiku rodiny, její definici, podporu rodiny, která zahrnuje mimo jiné sladění profesního a rodinného života a také podporu v době mateřství a rodičovství. Pro zajímavost byla zařazena tabulka orientačních finančních výdajů na malé dítě. V druhé kapitole bylo řešeno téma psychického vývoje dvouletého dítěte, jeho socializace a spektrum sociálních vztahů, které se v tomto období utvářejí. Je zde uvedena tabulka dovedností dítěte batolecího věku. Třetí kapitola je zaměřena na předškolní výchovu dětí mladších tří let. Zabývá se podmínkami vzdělávání, sociálním prostředím mateřské školy, osobností učitelky a jejími dovednostmi, a také jsou zde popsány přínosy i rizika zařazení dvouletého dítěte do mateřské školy (vhodnost či nevhodnost institucionální výchovy dětí mladších tří let).

Otázky výzkumu přinesly odpovědi respondentů a šetřením bylo zjištěno, že většina rodičů chce po zařazení dvouletého dítěte začít pracovat a dále, že mají více času na dítě, se kterým jsou doma. Nejvyšší procento rodičů se také setkala s adaptačními potíži jejich dítěte, ale zároveň většina rodičů uvedla, že shledává zařazení dítěte do MŠ jako prospěšné a zajímají se o to, jak se dítě v mateřské škole rozvíjí. Největší finanční zátěží pro rodinný rozpočet je školné a náklady na dopravu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ELIÁŠ, Karel a Marek SVATOŠ. *Občanský zákoník: novelizované znění : redakční uzávěrka 20.8.2018*. Ostrava: Sagit, 2018. ÚZ. ISBN 978-80-7488-308-8.
- [2] HAŠKOVÁ, Hana. *Rovné příležitosti mužů a žen při sladování práce a rodiny?*. 1. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2003. Gender & sociologie. ISBN 80-7330-048-6.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- [4] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: GRADA Publishing, 2008. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1568-1.
- [5] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [6] KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2.
- [7] KROPÁČKOVÁ, Jana a Hana SPLAVCOVÁ. *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání od jara do léta*. Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-316-2
- [8] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 8024712849.
- [9] MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-797-7.
- [10] MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-19-9.
- [11] MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, ed. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.
- [12] MITCHELL, Eva. *Finanční podpora rodin s dětmi v České republice v evropském kontextu*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2010. ISBN 978-80-7330-183-5.

- [13] MURRAY, Lynne. *Psychologie malých dětí: jak vztahy podporují vývoj dětí od narození do dvou let*. Přeložil Viola SOMOGYI. V Praze: Stanislav Juhaňák - Triton, 2016. ISBN 978-80-7553-011-0.
- [14] ELIÁŠ, Karel a Marek SVATOŠ. *Občanský zákoník: novelizované znění : redakční uzávěrka 20.8.2018*. Ostrava: Sagit, 2018. ÚZ. ISBN 978-80-7488-308-8.
- [15] ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- [16] THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.
- [17] *Mezinárodní den rodiny 2014: rodina a společnost : sborník projevů z mezinárodní konference pořádané dne 22. května 2014 v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR*. Praha: Ideál, 2014. ISBN 978-80-86995-28-1.
- [18] SHAPIRO, Lawrence E. *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Vyd. 4. Přeložil Hana KAŠPAROVSKÁ. Praha: Portál, 2014. Rádci pro rodiče a vychovatele (Portál). ISBN 9788026206514.
- [19] SCHULZE, Ralf a Richard D. ROBERTS, ed. *Emoční inteligence: přehled základních přístupů a aplikací*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073672294.
- [20] SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.
- [21] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětsví a dospívání*. 2. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- [22] *Zákoník práce: redakční uzávěrka ..* Ostrava: Sagit, 1999. ÚZ. ISBN zákoník-práce978-80-7488-275-3.

Diplomové práce:

- [23] VIČAROVÁ, MARKÉTA, Bc. *Podmínky pro úspěšnou integraci dvouletých dětí do mateřských škol. Magisterská diplomová práce*. Brno: Masarykova Univerzita, 2019)

Elektronické zdroje

- [24] Portál Finexper.cz, ©2010. [online].[202-03-15]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert>

- [25] Portál INFO.CZ, ©2017. [online]. [2020-05-03] Dostupné z: <https://www.info.cz/magazin/dvoulete-deti-do-skolky-nepatri-muze-to-poskodit-jejich-vyvoj-varuje-psycholog-10397.html>
- [26] Portál Investujeme.cz, ©2017 [online]. [2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/kolik-stoji-dite/>
- [27] Portál rodinyvkrajich.cz, [online]. [2020-03-15]. Dostupné z: <http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/cs/o-projektu/projekt-krajska-rodinna-politika>

Zákony

- [28] Zákon č. 94/1963 Sb. Zákon o rodině. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-94>
- [29] Zákon č. 117/1995 Sb. O státní sociální podpoře. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd.	a tak dál
Bc.	bakalářské
č.	číslo
ČR	Česká republika
et. al.	a další, a jiní
fin.	finanční
Kč	Korun českých
kol.	kolektiv
MHD	městská hromadná doprava
mpsv	Ministerstvo práce a sociálních věcí
např.	například
rod.	rodinné
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
s.	strana
Sb.	sbírky
soc.	sociální
stol.	století
tab.	tabulka
tj.	to je
tzn.	to znamená

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 25 Průměrné náklady ze první 3 roky života dítěte	16
Tabulka č. 26 Dovednosti dítěte batolecího věku	28
Tabulka č. 1 Typ rodiny.....	44
Tabulka č. 2 Počet dětí	45
Tabulka č. 3 Profesní status	46
Tabulka č. 4 Osoba starající se ve větší míře o dítě.....	47
Tabulka č. 5 Pořadí dítěte navštěvující od dvou let MŠ.....	48
Tabulka č. 6 Vztah k jiným dětem.....	49
Tabulka č. 7 Reakce dítěte na dospělé neznámé lidi	50
Tabulka č. 8 Vliv MŠ na psychiku dvouletého dítěte	51
Tabulka č. 9 Jak se dítě těší do MŠ	52
Tabulka č. 10 Průběh adaptace dítěte	53
Tabulka č. 11 Odloučení dítěte od rodiče	54
Tabulka č. 12 Vliv prostředí MŠ na dítě	55
Tabulka č. 13 Reakce dítěte na příchod rodiče	56
Tabulka č. 14 Zařazení dvouletého dítěte do MŠ a jeho prospěšnost dle rodičů	57
Tabulka č. 15 Znovuzařazení dítěte od dvou let do MŠ	58
Tabulka č. 16 Funkce hlavního živitele rodiny	59
Tabulka č. 17 Míra zátěže fin. výdajů na rodinný rozpočet	60
Tabulka č. 18 Položky nejvíce zatěžující rodinný rozpočet	61
Tabulka č. 19 Poloha mateřské školy	62
Tabulka č. 20 Typ dopravy	63
Tabulka č. 21 Druh reakce	64
Tabulka č. 22 Příinnostnost systému pro fin. situaci rodiny	65
Tabulka č. 23 Jiný přínos zařazení dvouletého dítěte do MŠ	66

Tabulka č. 24 Případný negativní dopad zařazení dvouletého dítěte na rod. vztahy 67

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Typ rodiny	44
Graf 2 Počet dětí	45
Graf 3 Profesionální status	46
Graf 4 Osoba starající se ve větší míře o dítě	47
Graf 5 Pořadí dítěte navštěvující od dvou let MŠ	48
Graf 6 Vztah k jiným dětem	49
Graf 7 Reakce dítěte na dospělé neznámé lidi	50
Graf 8 Vliv MŠ na psychiku dvouletého dítěte	51
Graf 9 Jak se dítě těší do MŠ	52
Graf 10 Průběh adaptace dítěte	53
Graf 11 Odloučení dítěte od rodičů	54
Graf 12 Vliv prostředí MŠ na dítě	55
Graf 13 Reakce dítěte na příchod rodiče	56
Graf 14 Zařazení dvouletého dítěte do MŠ a jeho prospěšnost dle rodičů	57
Graf 15 Znovuzařazení dítěte od dvou let do MŠ	58
Graf 16 Funkce hlavního živitele rodiny	59
Graf 17 Míra zátěže fin. výdajů na rodinný rozpočet	60
Graf 18 Položky nejvíce zatěžující rodinný rozpočet	61
Graf 19 Poloha mateřské školy	62
Graf 20 Typ dopravy	63
Graf 21 Druh reakce dítěte	64
Graf 22 Přínosnost systému pro fin. situaci rodiny	65
Graf 23 Jiný přínos zařazení dvouletého dítěte do MŠ	66
Graf 24 Případný negativní dopad zařazení dvouletého dítěte na rod. vztahy	67

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Nejčastější příčiny zařazení dvouletých dětí do mateřské školy

Cílem dotazníku je zjistit, jaké jsou nejčastější příčiny ze strany rodičů pro začlenění dvouletého dítěte do mateřské školy. Dotazník se skládá z uzavřených otázek. Hodící se zakroužkujte. Dotazník je anonymní.

Děkuji za spolupráci!

1. Jakého typu je vaše rodina?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. úplná (rodiče a děti)
- b. neúplná (jeden z rodičů chybí)
- c. Odpověď 3

2. Kolik dětí máte?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. 1
- b. 2
- c. 3 a více

3. Jaký je váš nynější profesní status?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Zaměstnaná /zaměstnaný
- b. Pracuji na částečný úvazek
- c. OSVČ
- d. Nezaměstnaná/nezaměstnaný
- e. MD (mateřská dovolená)

4. Která osoba se ve vaší rodině větší mírou podílí na výchově a péči o dítě/děti?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Oba rodiče ve stejné míře
- b. Ve větší míře matka
- c. Ve větší míře otec
- d. Pouze matka
- e. Pouze otec
- f. Jiný rodinný příslušník nebo rodině blízký člověk (babička, děda, starší sourozenec, teta, kamarádka...)

5. Které z vašich dětí ve dvou letech začalo navštěvovat MŠ?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. máme/mám pouze jedno dvouleté dítě
- b. starší ze dvou
- c. mladší ze dvou
- d. nejstarší ze třech
- e. prostřední ze třech
- f. nejmladší ze třech
- g. jiné v pořadí

6. Jaký vztah má vaše dítě k jiným dětem?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Zatím o ně nejeví zájem
- b. Přijímá je kladně
- c. Projevuje se k nim spíše záporně (má sklony k tomu jim ubližovat)
- d. Odmítá s nimi kontakt

7. Jak vaše dítě reaguje na dospělé neznámé lidi?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Reaguje na ně zatím apaticky
- b. Je k nim přátelské
- c. Stydí se
- d. Bojí se jich

8. Přemýšleli jste o tom, jaký vliv na psychiku dvouletého dítěte může mít jeho začlenění do MŠ?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Vůbec ne

9. Těší se vaše dítě do mateřské školy?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Ne

10. Jak se z vašeho pohledu dítě na prostředí mateřské školy adaptovalo?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Velmi dobře a rychle
- b. S menšími obtížemi (pláč, vztek trvající krátce...)
- c. Adaptace probíhala delší dobu a byla pro dítě náročná (projevila se separační úzkost-pláč, vztek, volání maminky...)
- d. Dosud se plně neadaptovalo (nemůže se odloučit, přetrvává separační úzkost)
- e. Nevím, výrazně se o to nezajímám

11. Jak se vaše dítě od vás jako rodiče dokáže odloučit?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Dokáže se odloučit poměrně bez problémů
- b. Někdy protestuje
- c. Odpoutává se velmi těžce
- d. Často se vůbec nedokáže odloučit vůbec

12. Jak pozorujete celkový vliv prostředí MŠ na vaše dítě?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Jednoznačně pozitivně
- b. Spíše pozitivně
- c. Spíše negativně
- d. Výhradně negativně

13.. Jak dítě reaguje, když pro něj do MŠ přijdete?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Pozitivně, projevuje radost
- b. Neprojevuje výrazněji radost
- c. Nechce se mu domů

14. Myslíte si, že dvouletému dítěti zařazení do kolektivu MŠ prospívá?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Určitě ne
- e. Zatím nevím

15. Zařadili byste (znovu) své dítě do MŠ od dvou let?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Určitě ano
- b. Určitě ne
- c. Nevím
- d. Záleželoby na situaci

16. Kdo má ve vaší rodině funkci živitele?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Manžel/partner
- b. Manželka/partnerka
- c. Oba stejně
- d. Jsem rodič samoživitel/ka

17. Do jaké míry zatěžují finanční výdaje spojené s docházkou vašeho dítěte do MŠ váš rodinný rozpočet?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Jen nepatrně
- b. Je to v normě
- c. Zatěžuje jej výrazně

18. Které položky považujete za nejvíce zatěžující váš rozpočet?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- a. Školné
- b. Stravné
- c. Náklady na dopravu
- d. Platba různých akcí pro děti
- e. Příspěvky do např. třídních fondů
- f. Vybavení dětí do mateřské školy (obuv, oblečení...)
- g. Žádná z uvedených možností, nemám s ničím problém

19. Je vaše mateřská škola v místě bydliště nebo musíte dojíždět?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Máme MŠ v místě bydliště
- b. Musíme dojíždět
- c. Odpověď 3

20. Jaký typ dopravy používáte?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Vlastní
- b. MHD
- c. Chodíme pěšky
- d. Jiná (meziměstská doprava, vlak...)

21. S jakým druhem reakce jste se setkali ve svém blízkém okolí, když jste zařadili dvouleté dítě do MŠ?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. S pozitivním, měl/a/i jsme podporu
- b. Se smíšenými (pozitivní i negativní)
- c. S negativní, bylo mě/nám to rozmlouváno
- d. Reakce okolí mě/nás nezajímá, je to výhradně moje/naše věc

22. Je tento systém (možnost zařadit dvouleté dítě do MŠ) přínosný pro finanční situaci vaší rodiny?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Určitě je přínosem
- b. Ano, s výhradami
- c. Finanční situace se nezlepšila
- d. Na finanční situaci to má spíš negativní dopad

23. Jaký jiný přínos mělo pro váš rodinný život zařazení dvouletého dítěte do MŠ?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Mohl/a jsem začít pracovat
- b. Mám více času na mladší dítě, se kterým jsem doma
- c. Mám/e více času na naše osobní zájmy a koníčky
- d. Mám čas řešit své zdravotní problém nebo problémy někoho blízkého
- e. Jiné (např. řešení bytové situace, změny v rodinné situaci....)

24. Mělo zařazení dvouletého dítěte i negativní dopad na rodinné vztahy?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- a. Ne, nemělo
- b. Částečně se narušila vazba dítě x rodič (dítě vzdoruje nebo je naopak příliš závislé na rodiči...)
- c. Změnilo to negativně vztah mezi rodiči (popř. mezi jinými rodinnými příslušníky)